

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie
- Slovenská republika a Maďarsko**

Jakub Křikava

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jakub Křikava

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie – Slovenská republika a Maďarsko

Název anglicky

Economic development in selected countries of the European Union – the Slovak Republic and Hungary

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie: Slovenská republika a Maďarsko, s využitím sledování vybraných makroekonomických ukazatelů ve zvoleném časovém období. Dílčím cílem práce je porovnání a vyhodnocení aktuálního stavu vybraných ekonomik.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza vybraných makroekonomických ukazatelů ve sledovaných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci bude použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Hospodářský vývoj, makroekonomické ukazatele, platební bilance, nezaměstnanost, HDP, Slovensko, Maďarsko

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. SEKERKA, B. STARÁ, D. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

KUČEROVÁ, I. Střední Evropa: komparace vývoje středoevropských států. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3067-0.

STELLNER, F. Hospodářské dějiny: (16.-20. století). Praha: VŠE, 2008. ISBN 978-80-245-1141-2.

ŠVEJNAR, J. Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0568-4.

TOMŠÍK, V. Proces ekonomické transformace v zemích střední a východní Evropy, 1. část, Praha: VŠE, 1999. 103 s. ISBN 80-7079-898-X.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 10. 12. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie - Slovenská republika a Maďarsko" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3. 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Elizbaru Rodonaia, PhD za poskytování odborných a cenných rad a připomínek při psaní této bakalářské práce.

Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie - Slovenská republika a Maďarsko

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá a zkoumá hospodářský vývoj Slovenské a Maďarské republiky, konkrétněji se jedná o období před a po vstupu do Evropské unie, tedy od roku 1993 až do roku 2021, hlavním cílem je zjistit, zdali a popřípadě do jaké míry je, členství pro tyto země výhodné či nikoliv. Zejména v teoretické části dochází k literární rešerši. Pro zkoumání muselo dojít k vysvětlení a porovnání jednotlivých makroekonomických ukazatelů jakýmiž jsou hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance. Právě tyto ukazatele nám pomáhají k pochopení hospodářského vývoje těchto dvou zemí a díky tomu, lze i následně rozhodnout, zdali se přidání do struktur Evropské unie zemím vyplatí. Pro lepší přehlednost je sledované období rozděleno do několika menších časových úseků a souhrnná data jednotlivých makroekonomických ukazatelů obou zemí jsou vložena pro jejich, nejen vizuální, komparaci do grafů a je tak zajištěn jejich přehledný vývoj a srovnávání. Pro získávání jednotlivých dat bylo využito především statistických úřadů jednotlivých zemí, Evropského statistického úřadu (Eurostatu) a Světové banky. Hospodářský vývoj v době pandemie je také zahrnut, nicméně kvůli zaměření bakalářské práce mu není věnována větší pozornost než, kterémukoliv jinému období.

Klíčová slova: Hospodářský vývoj, HDP, inflace, Slovenská republika, Maďarsko, nezaměstnanost, Evropská unie

Economic development in selected countries of the European Union - Slovak Republic and Hungary

Abstract

This bachelor thesis deals with and examines the economic development of the Slovak and Hungarian republics, more specifically the period before and after accession to the European Union, from 1993 to 2021, the main goal is to find out whether and, if so, to what extent, membership advantageous or not for these countries. Especially in the theoretical part there is literary research. To make this thesis possible the research had to explain and compare individual macroeconomic indicators such as gross domestic product, inflation, unemployment, and balance of payments. It is these indicators that help us to understand the economic development of these two countries, and thanks to that, it is possible to decide whether adding to the structures of the European Union will pay off for these countries. For better clarity, the monitored period is divided into several smaller time periods and summary data of individual macroeconomic indicators of both countries are inserted for their, not only visual, comparison into graphs, thus ensuring their clear comparison of their development. The statistical offices of individual countries, the European Statistical Office (Eurostat) and the World Bank were mainly used to obtain individual data. Economic development during the pandemic is also included, however, due to the focus of the bachelor's thesis, it is not given more attention than any other period.

Keywords: Economic development, GDP, inflation, Slovak republic, Hungary, unemployment, European Union

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Hrubý domácí produkt	14
3.1.1 Výpočet HDP	14
3.2 Inflace.....	16
3.3 Nezaměstnanost.....	19
3.4 Platební bilance	21
3.5 Hospodářský cyklus	22
3.6 Hospodářský růst.....	24
3.7 Fiskální politika.....	25
4 Praktická část práce.....	27
4.1 Základní charakteristika Slovenska a Maďarska	27
4.2 Slovensko	27
4.2.1 Vývoj HDP Slovenska	28
4.2.2 Vývoj inflace Slovenska	31
4.2.3 Vývoj nezaměstnanosti Slovenska.....	34
4.2.4 Vývoj běžného účtu platební bilance Slovenska od roku 2004	37
4.2.5 Slovensko a Euro	38
4.3 Maďarsko	38
4.3.1 Vývoj HDP Maďarska	39
4.3.2 Vývoj inflace Maďarska	41
4.3.3 Vývoj nezaměstnanosti Maďarska.....	43
4.3.4 Vývoj běžného účtu platební bilance Maďarska od roku 2004	45
4.4 Komparace vývoje Slovenska a Maďarska	46
5 Výsledky a diskuse	50
6 Závěr.....	51
7 Seznam použitých zdrojů	52

Seznam grafů

Graf 1: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 1993-2004	29
Graf 2: Míra inflace na obyvatele Slovenska 1993-2004	32
Graf 3: Míra nezaměstnanosti Slovenska 1993-2004	35
Graf 4: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 1993-2004	40
Graf 5: Míra inflace na obyvatele Maďarska 1993-2004	42
Graf 6: Míra nezaměstnanosti Maďarska 1993-2004	44
Graf 7: Srovnání růstu HDP na Slovensku a Maďarsku 1993-2021	46
Graf 8: Srovnání míry inflace na Slovensku a Maďarsku 1993-2021	47
Graf 9: Srovnání míry nezaměstnanosti na Slovensku a Maďarsku 1993-2021	48
Graf 10: Srovnání vývoje běžného účtu PB Maďarska a Slovenska 2004-2020	49

Seznam tabulek

Tabulka 1: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 1993-2004.....	29
Tabulka 2: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 2004-2013.....	30
Tabulka 3: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 2014-2021.....	30
Tabulka 4: Míra inflace na obyvatele Slovenska 1993-2004	31
Tabulka 5: Míra inflace na obyvatele Slovenska 2004-2015	32
Tabulka 6: Míra inflace na obyvatele Slovenska 2014-2021	33
Tabulka 7: Míra nezaměstnanosti Slovenska 1993-2004 v %.....	34
Tabulka 8: Míra nezaměstnanosti Slovenska 2004-2015 v %.....	36
Tabulka 9: Míra nezaměstnanosti Slovenska 2016-2021 v %.....	36
Tabulka 10: Vývoj běžného účtu platební bilance SVK a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2004-2009 v mil. €.....	37
Tabulka 11: Vývoj běžného účtu platební bilance SVK a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2010-2015 v mil. €.....	37
Tabulka 12: Vývoj běžného účtu platební bilance SVK a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2016-2020 v mil. €.....	38
Tabulka 13: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 1993-2004.....	39
Tabulka 14: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 2004-2015.....	40
Tabulka 15: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 2016-2021.....	41
Tabulka 16: Míra inflace na obyvatele Maďarska 1993-2004.....	41
Tabulka 17: Míra inflace na obyvatele Maďarska 2004-2015.....	42
Tabulka 18: Míra inflace na obyvatele Maďarska 2016-2021.....	43
Tabulka 19: Míra nezaměstnanosti Maďarska 1993-2004 v %.....	43
Tabulka 20: Míra nezaměstnanosti Maďarska 2004-2015 v %.....	44
Tabulka 21: Míra nezaměstnanosti Maďarska 2016-2021 v %.....	44
Tabulka 22: Vývoj běžného účtu platební bilance HUN a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2004-2009 v mil. €.....	45
Tabulka 23: Vývoj běžného účtu platební bilance HUN a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2010-2015 v mil. €.....	45
Tabulka 24: Vývoj běžného účtu platební bilance HUN a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2016-2020 v mil. €.....	46

Seznam použitých zkratk

HDP – Hrubý domácí produkt

PB – Platební bilance

SVK – Slovensko

HUN – Maďarsko

SNB – Slovenská národní banka

ECB – Evropská centrální banka

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

1 Úvod

Problematika hospodářského růstu a výhodnosti členství v evropské unii patří mezi stále častější témata diskusí řešící ekonomické problémy. Slovenská a Maďarská republika byli vybráni jako styčné body pro tuto bakalářskou práci právě proto že k sobě mají velice blízko svoji geografickou polohou, sdílenými hranicemi, sdílejí spolu 654,8 km hranic. A kromě Evropské unie jsou obě se součástí aliance nazývajících se jako Visegrádská skupina, která vznikla v roce 1991 za účelem podpoření členů po pádu komunismu a jejich následné integraci do evropských struktur. Kromě toho spolu oba státy sdílí i historické kořeny, až do roku 1918 byly obě země součástí Rakousko-Uherska. Další podobností těchto zemí je i právě to že v obou zemích se musela nová vláda vypořádat s důsledky vlády komunistických zemí a následné restrukturalizaci a privatizaci. Právě kvůli značné řadě společných věcí se autor práce rozhodl pro komparaci vývoje ekonomik právě těchto dvou zemí, nicméně Maďarsko má na rozdíl od jeho Slovenského souseda téměř dvounásobnou populaci a rozlohu.

V této práci je sledováno období od roku 1993 do roku 2021. V tomto období si obě země museli procházet následky pádu komunistických stran a vyrovnat se s nimi, poměrně krátce poté se, ale obě země zaměřili na brzké připojení do struktur Evropské unie a NATO, zejména do druhého jmenovaného se chtěli připojit, aby jim byla zabezpečena ochrana v případech budoucích konfliktů.

Během sledovaného období také dochází hned ke třem značným událostem, první a jedinou pozitivní z nich je připojení obou zemí do Evropské unie, následujícími událostmi jsou ekonomické krize, jedna z nich započala v roce 2008 a tou poslední je pandemická krize, která otřásla celosvětovou ekonomikou a během které dochází po celém, nebo docházelo ke značným obětem na životech po celém světě. V současné době se na horizontu před nejen těmito zeměmi rozkládá stále uvěřitelnější přítomnost příchozího konfliktu, který vypukl na Ukrajině a se kterým se po ekonomické stránce budou země celé Evropské unie vypořádat, k tomuto konfliktu a popřípadě k jeho dopadům na vývoj není v momentální době dostatek data a proto nebudou jeho dopady v této práci rozebírány

Obě sledované země se k Evropské unii připojili v roce 2004, jednalo se o páté rozšíření EU, v tuto dobu se kromě Slovenska a Maďarska připojilo například i Česko, Kypr, Lotyšsko nebo Polsko, doposud se jedná o největší rozšíření, kterým EU prošla.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie s využitím vybraných makroekonomických ukazatelů. Před a po vstupu do Evropské unie, konkrétně se jedná o dva členy Visegrádské čtyřky, Slovenskou republiku a Maďarsko. V této práci se autor zejména snaží zjistit, zda se vstup do Evropské unie obou státům vyplatil a pomohl jim ve zlepšení jejich ekonomické situace a pokud ano, tak do jaké míry.

Cílem teoretické části je vysvětlení jednotlivých pojmů a ukazatelů, které budou využívány v analytické části k popisu vývoje vybraných zemích.

Cílem analytické části je za pomoci makroekonomických ukazatelů, k jejichž vysvětlení došlo v teoretické části, je samotné pospání hospodářského vývoje jednotlivých zemí. Nejdříve každé zvlášť a následně i k jejich vzájemnému porovnání.

2.2 Metodika

Jak je běžné, tak i v této bakalářské práci dochází na rozdělení do dvou hlavních částí, do teoretické a analytické.

V teoretické části byly popsány jednotlivé makroekonomické ukazatele, které jsou následně používány v analytické části. Teoretická část je vypracována především za pomoci odborných zdrojů literatury, které přímo pracují s tématy hospodářského vývoje a hospodářské politiky. Mezi těmito zdroji jsou mimo jiné například knihy od Jurečky nebo Brčáka. Tyto zdroje jsou využívány ke vzájemnému doplňování a porovnávání. V této práci došlo k využívání následujících makroekonomických ukazatelů – inflace, nezaměstnanost, hrubý domácí produkt a platební bilance. Nicméně došlo i k vysvětlení hospodářského cyklu a fiskální politiky.

K popsání vývoje makroekonomických ukazatelů vybraných zemí, Slovenska a Maďarska, došlo ve vlastní části bakalářské práce. Ale nejprve došlo ke stručnému popisu jednotlivých zemí. V časovém období, pro které bylo zvoleno období od roku 1993 do roku 2021, došlo kvůli přehlednosti k rozdělení jednotlivých ukazatelů do více časových úseků a bylo tak vždy možno k přehlednému oddělení jejich vývoje před a po vstupu do struktur Evropské unie. Pro každé období a ukazatel byla zpracována přehledná tabulka. V této části bylo využíváno především internetových zdrojů, mezi které patří například Eurostat,

Worldbank, národní banky a statistické úřady jednotlivých zemí pro získání potřebných aktuálních dat. Na závěr byly z těchto dat zpracovány grafy, které posloužili pro přehledné porovnání vývoje ukazatelů obou zemí.

3 Teoretická východiska

3.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt označuje sumu všech poskytnutých služeb a veškerého vyrobeného zboží v ekonomice daného území, země, za určité časové období, procházejí trhem a jsou tedy vyjádřeny v penězích nebo v peněžních jednotkách.

Jurečka (2017, str. 27) říká, že Hrubý domácí produkt je součtem všech peněžních hodnot výrobků a služeb, vyprodukovaných během jednoho výrobního roku výrobními faktory nacházejícími se v dané zemi, a to bez ohledu na to, kdo tyto faktory vlastní.

Lze tedy říct, že HDP označuje pouze objem finální produkce statků a služeb. (Brčák 2010, str. 17)

Protože neustále dochází ke změně cen produktů, může docházet k situacím kdy objem vyrobeného množství těchto produktů zůstává stejný nebo dokonce klesá, ale zároveň se vypočtené množství HDP stále zvyšuje. Z tohoto důvodu musíme rozlišovat mezi produktem reálným a nominálním. Reálné HDP užívá při svém výpočtu stálé ceny, které jsou očištěny od změn. K těmto cenám se lze dostat dvěma způsoby. Prvním je deflováním, kde ceny očistíme od vlivů inflace. Druhým způsobem je užití stálých cen, tyto námi zvolené ceny se pak používají v následujících letech pro výpočet namísto aktuálních. Nominální HDP používá ceny, které jsou aktuální pro dané období. (Jurečka 2017, str. 29)

3.1.1 Výpočet HDP

Nelze sčítat rozdílné produkty, a proto počítáme s tím, že cena statku, za kterou byl pořízen odpovídá hodnotě tohoto statku pro spotřebitele, součástí těchto cen jsou i daně z přidané hodnoty (Jurečka 2017, str.27)

Při výrobě a následném výpočtu HDP by docházelo k opakovanému započtení hodnot jednoho výrobku, které by vedlo k umělému, fiktivnímu, navýšení ukazatele, proto se do něho nezahrnují polotovary (Tamtéž)

HDP můžeme určit rovnou třemi metodami, metodou produkční, metodou výdajovou a metodou důchodovou.

3.1.1.1 Produkční metoda

Produkční metoda je založená na přidané hodnotě. Přidané hodnota je zhodnocování výchozí suroviny úsilím vynaloženém jednotlivými výrobci před tím, než se produkt dostane ke konečným spotřebitelům

$$HDP = \sum \text{přidaných hodnot a čistých daní} \quad (1)$$

(Jurečka 2017, str. 35-36)

3.1.1.2 Výdajová metoda

$$HDP = C + I + G + NX \quad (2)$$

C = Výdaje domácností na spotřebu

I = Hrubé soukromé investiční výdaje

G = Vládní nákupy statků a služeb

NX = čisté vývozy

(Brčák 2010, str. 19)

3.1.1.3 Důchodová metoda

Na rozdíl od výdajové metody, důchodová používá jako svůj základ důchod. Jurečka (2017, str. 33-34) používá k výpočtu HDP tzv. čistý domácí důchod, dále jen ČDD.

$$\text{ČDD} = \text{mzdy} + \text{úroky} + \text{zisky} + \text{renty} + \text{příjmy ze samozaměstnání} \quad (3)$$

Mzdy = Hrubé mzdy, příspěvky na sociální a zdravotní pojištění a další náklady na práci hrazené firmou

Úroky = rozdíl mezi úroky, které dostanou domácnosti a vláda a úroky, které zaplatí jiným subjektům

Zisky = hrubý zisk firem

Renty = důchody, které domácnosti dostanou z vlastnictví půdy a nemovitostí

Příjmy ze samozaměstnání = příjmy samostatně podnikajících osob

HDP pak lze vypočítat takto

$$HDP = \check{C}DD + \text{nepřímé daně} - \text{amortizace} \quad (4)$$

Amortizace = opotřebovávání fixního kapitálu

Nepřímé daně = část ceny, kterou prodejce musí odvést do státního rozpočtu

3.2 Inflace

Inflace je pojem, který nám označuje zvětšování cen všech komodit na trhu a tím pádem oslabuje možnosti spotřebitelů nakupovat, respektive snižuje celkové nakoupené množství oproti minulým letům, pokud pracují se stejným kapitálem.

Jurečka (2017, str.128) uvádí, že se jedná o růst obecné cenové hladiny v dané ekonomice, nikoliv o růst cen jednotlivých druhů výrobků či služeb.

Je důležité rozlišovat růst cen od inflace. Inflace je v čase se dynamicky měnící jev. Nejde tedy o skokové změny ceny, které mohou být způsobeny například změnou v daňové soustavě. Dalším důležitým prvkem je dlouhodobější nepřetržitý růst cenové hladiny, v alespoň dvou po sobě jdoucích čtvrtletí. (Černohorský 2020, str. 164)

Podle prvotní příčiny růstu cen rozlišujeme dva typy inflace, nabídkovou a poptávkovou. Nabídková inflace, někdy též označovaná jako nákladová, může být vyvolána vysokými cenami na trhu, který je ovládán monopolem nebo oligopolní strukturou. Nebo vysokým růstem mezd vzhledem k produktivitě při náhlé deflaci či dezinflaci.

Druhy inflace pak rozlišujeme do tří kategorií, podle toho, jak velký je její růst.

Mírná inflace = do 10%

Pádivá inflace = nad 10%

Hyperinflace = nad 100%

(Spěváček a kolektiv 2016, str. 366-367)

3.2.1 Deflace

Při deflaci na rozdíl od inflace nedochází ke zvyšování cenové hladiny, ale k její snižování. A je tak pravým opakem inflace.

Dlouhodobý pokles cenové hladiny je způsoben tzv. „prasknutím cenové bubliny“, které je vytvořena nereálně vysokými cenami za komodity, převážně se jedná o akcie a nemovitosti. deflace je často doprovázená růstem nezaměstnanosti, poklesem zisku bank, právě kvůli tomu se často uvádí, že je deflace daleko nebezpečnější než inflace. Mezi hlavní

příčiny vzniku deflace je možné zařadit neochotu domácností utrácet vzhledem k značnému množství spoření jejich kapitálu, pokles cen akcií, pokles cen nemovitostí, mimoekonomický šok. (Černohorský 2020, str. 175-176)

3.2.2 Index spotřebitelských cen

Označuje změnu cen výrobků a služeb kupovaných domácnostmi. Souhrnně se tyto produkty označují jako spotřební koš. Index spotřebitelských cen (CPI) vypočítáme jako podíl ceny spotřebního koše v běžném období a v základním období. K výpočtu CPI je možno použít tři indexů, Laspeyresův, Paascheho a Fisherův (Jurečka 2017, str.129–132)

$$CPI = \frac{\text{hodnota spotřebního koše v běžném období}}{\text{hodnota spotřebního koše v základním období}} \times 100 \quad (5)$$

Laspeyresův index, která je k výpočtu hladiny používán nejčastěji je ovšem také často cílem kritiky, a to především kvůli tomu, že vůbec nepracuje s možností změny celkového nakoupeného množství produktu domácností a ani se substituty těchto produktů. Vypočítá se následovně.

$$CPI = \frac{\sum Q_0 \times P_1}{\sum Q_0 \times P_0} \times 100 \quad (6)$$

Q_0 = Spotřební koš v základním období

P_0 = Ceny statku v základním období

P_1 = Ceny statku v běžném období

Paascheho index sice pracuje s aktualizovaným spotřebním košem který částečně řeší problémy Laspeyresova indexu tím, že pracuje s rozdílnými množstvími v jednotlivých letech, avšak tento způsob přichází s novým problémem, potřebou vědět aktuální strukturu koše pokaždé kdybychom index chtěli vypočítat, a navíc ani zde není zahrnuta možnost substituce. Paascheho index tedy mírně upravuje původní vzorec na následující. (Jurečka 2017, str. 131)

$$CPI = \frac{\sum Q_1 \times P_1}{\sum Q_1 \times P_0} \times 100 \quad (7)$$

Q_1 = Spotřební koš v běžném období

Nejméně používaným indexem je Fisherův, který pracuje s průměrem obou předcházejících indexů.

3.2.3 Míra inflace

K vypočtení míry inflace je zapotřebí znát nejméně dvou po sobě jdoucích indexů spotřebitelských cen, pomocí nich následně vypočítáváme míru inflace, která určuje procentuální změnu indexu za určité období. (Jurečka 2017, str.132)

$$\text{Míra inflace} = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100 \quad (8)$$

Míra inflace se také dá spočítat pomocí implicitního cenového deflátoru, který do sebe na rozdíl od CPI zahrnuje všechny statky, které jsou ve spotřebním koši zastoupeny. Implicitní cenový deflátor neboli IDP, je tudíž daleko přesnější, než CPI (Jurečka 2017, str.132)

$$IDP = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálné HDP}} \times 100 \quad (9)$$

Pomocí IDP pak vypočteme míru inflace následovně. (Jurečka 2017, str. 133)

$$CPI = \frac{IDP_t - IDP_{t-1}}{IDP_{t-1}} \times 100 \quad (10)$$

3.2.4 Cílování inflace

Jedná se o cílené upravování míry inflace měnovou politikou centrální bankou, která na začátku období stanoví inflační cíl, který je následně považován jako stabilní. Může se jednat o interval nebo o konkrétní hodnotu s oscilací. Tento cíl je porovnáván s prognózou a na základě tohoto porovnávání je pak měněna úroková sazba centrální banky, pokud je prognóza nižší než stanovený cíl tak se úroková sazba snižuje, naopak pokud je prognóza vyšší tak se zvyšuje. Toto rozhodnutí musí být vždy patřičně odůvodněno bankéři národní banky. (Černohorský 2020, str. 179)

3.3 Nezaměstnanost

Pro to, aby byla osoba zařazena do kategorie nezaměstnaní musí být starší patnácti let a spadat tak do ekonomicky aktivního obyvatelstva a dále nesmí být zaměstnaná, ani v sebezaměstnání, musí si hledat práci a v případě nalezení práce být schopna do ní nastoupit do 14 dnů (Soukup 2018, str.35-36)

3.3.1 Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti uvádí v procentech podíl nezaměstnaných vzhledem k ekonomicky aktivním osobám, pro potřeby bližšího zkoumání může být vypočtena nezaměstnanost nejen na celostátní úrovni, ale i pro jednotlivé územní oblasti či skupiny osob například podle jejich vzdělání nebo pohlaví. (Jurečka 2017, str. 155)

$$u = \frac{U}{L + U} \times 100 \quad (11)$$

u = míra nezaměstnanosti

U = počet nezaměstnaných

L = počet zaměstnaných

Občas se kromě míry nezaměstnanosti uvádí i registrovaná míra nezaměstnanosti, která počítá pouze s nezaměstnanými registrovanými na úřadech, nicméně vzhledem k tomu, že má každý stát jiná pravidla pro registraci se tento index nedá použít pro mezinárodní porovnávání. (Soukup 2018, str. 36)

Brčák (2010, str. 190) uvádí, že se obvykle nezaměstnanost dělí podle důvodu jejího vzniku na čtyři kategorie, frikční, strukturální, cyklickou, sezónní.

3.3.2 Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost vzniká ze dvou hlavních důvodů. Nedostatečné informovanosti nezaměstnaných o dostupných pracovních příležitostech. A také situací, kdy se na nezaměstnaného neukáže štěstí a není přijat hned na první místo o které se uchází. Kvůli tomu pak dochází k prodlevě mezi ukončením pracovního poměru v jednom zaměstnání a opětovným zapojením do pracovního života. Frikční nezaměstnanost je tedy přirozenou součástí míry nezaměstnanosti. (Brčák 2010, str.190)

3.3.3 Strukturální nezaměstnanost

Vzniká v době, kdy k rozdílu mezi nezaměstnanými a volnými pracovními místy dochází kvůli jejich nedostatečné kvalifikaci pro dané pozice. Tento stav je zapříčiněn růstem některých odvětví a zároveň úpadkem druhých. Z důvodu potřeby rekvalifikace nezaměstnaných na to aby byly pro dané pracovní pozice vhodné je zdlouhavé, proto je velice obtížné řešit tento typ nezaměstnanosti v krátkých časových intervalech (Brčák 2010, str.191)

3.3.4 Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost zasahuje všechny sektory národního hospodářství, proto je často označována jako nejproblémovější typ nezaměstnanosti. Jako příčina vzniku cyklické nezaměstnanosti je uváděna změna ekonomického cyklu, s tím přichází i proměnlivá doba trvání této nezaměstnanosti. (Jurečka 2017, str. 160)

3.3.5 Sezónní nezaměstnanost

Sezónní nezaměstnanost se objevuje v odvětvích, ve kterých dochází k nejpatrnějším změnám během celého roku právě vlive ročních období. Mezi odvětví postižena tímto typem nezaměstnanosti patří například zemědělství a turismus. Z tohoto důvodu je zvláště významná v oblastech, které jsou na například turismu závislé. (Jurečka 2017, str. 160)

3.3.6 Dobrovolná nezaměstnanost

Jedná se o stav, kdy si nezaměstnaný hledá novou pracovní pozici, ale vyžaduje v ní lepší platové ohodnocení jak to, za které je tato pozice na trhu práce k nalezení. Délka doby této nezaměstnanosti je přímo závislá na výši podpory v nezaměstnanosti, čím vyšší jsou tyto dávky tím lépe se nezaměstnaným v tomto stavu žije a tím menší cítí nutnost nezaměstnanost ukončit. (Holman 2002, str. 285)

3.3.7 Nedobrovolná nezaměstnanost

Nezaměstnaní neúspěšně hledají práci za mzdu, které odpovídá, běžné nabídce. Jedná se o horší stav pro nezaměstnaného, než když je v dobrovolné nezaměstnanosti, nemůže totiž nalézt práci za ohodnocení které je běžné nebo dokonce menší. Proto může docházet k tomu,

že nezaměstnaného zastihnou existenční problémy, které jsou často způsobovány například i nemožností rekvalifikace.

K nedobrovolné nezaměstnanosti může vést i navyšování minimální mzdy, s tím je spojená potencionální eliminace některých pracovních pozic, především těch vyžadujících nízkou kvalifikaci. Pracovníci, kteří by byly ochotni práci vykonávat za mzdu nižší než minimální nemohou, protože firmy žádné takové pozice nabízet nesmějí. (Holman 2002, str. 286-290)

3.4 Platební bilance

Platební bilance uvádí všechny provedené transakce mezi rezidenty a nerezidenty dané země během určitého časového období, uvádí se v měsíčním, čtvrtletním a ročním provedení. (Soukup 2018, str.39)

Soukup (2018, str. 41) říká že platební bilance funguje na principu podvojného účetnictví, tím pádem je nutné zapisovat každou položku dvakrát, jednou jako debetní a jednou jako kreditní, salda položek kreditních a debetních se sobě musí rovnat. Dále dělí platební bilanci do několika kategorií, běžný účet, kapitálový účet, finanční účet a saldo chyb a opomenutí. Brčák (2010, str.235) toto rozdělení ještě doplňuje o pátou položku, kterou nazývá jako změnu devizových rezerv.

Pokud dojde k situaci, kde běžný účet vykazuje deficit, potom je nutno tento deficit zajisti prodejem státních aktiv nebo půjčkami ze zahraničí, které vedou k přebytku na kapitálovém účtu. V situaci, kdy už daná země nemá žádná aktiva k prodeji ani možnost si půjčit v zahraničí musí tento deficit řešit vyrovnáním přímo účtu běžného. Pokud je ale v deficitu běžný i kapitálový účet, dochází ke snižování zásob centrální banky. (Brčák (2010, str. 237)

3.4.1 Běžný účet

Běžný účet v sobě zahrnuje bilanci zboží, která představuje čistý export. Dále obsahuje bilanci služeb, zachycující obchod se službami, bilanci prvotních důchodů, která zahrnuje důchody z práce a investic a bilanci druhotných příjmů, která obsahuje například daně z příjmů z majetku, sociální platby, příjmy z práce zasílané migranty. Ve zkratce je tedy běžný účet souhrnem všech toků zboží, služeb, prvotních a druhotných důchodů. (Soukup 2018, str. 40-41)

3.4.2 Kapitálový účet

Uvádí informace o transakcích související s toky kapitálu ze země a do země, také investiční a kapitálové transakce, jsou zde zahrnuty informace o transakcích spjatých s migrací, převody vlastnických práv k fixním aktivům a také hmotných a nehmotných práv. (Brčák 2010, str. 235)

3.4.3 Finanční účet

Finanční účet je soustředěn okolo transakcí, které vychází u vlastnictví zahraničních aktiv, dále se účet dělí na přímé zahraniční investice (podíl na základním kapitálu alespoň 10 %), portfoliové investice (majetkové účasti menší než 10 %), finanční deriváty (termínované obchody), ostatní investice (zahrnující bankovní a obchodní vklady a úvěry) a rezervní aktiva (devizové rezervy centrální banky). (Soukup 2018, str. 41)

3.4.4 Saldo chyb a opomenutí

Slouží k zajištění pravidla vyrovnané bilance vyrovnáním bilance běžného a kapitálového účtu s účtem finančním pomocí narovnaní některých nepřesných transakcí. (Soukup 2018, str. 41)

3.4.5 Změna devizových rezerv

Zde nalezneme všechny oficiální transakce, to včetně změn v devizových rezervách, půjček od měnového fondu a jiných vlád, které financují saldo běžných a kapitálových toků. (Brčák 2010, str. 236)

3.5 Hospodářský cyklus

Hospodářský cyklus označuje opakované krátkodobé kolísání reálného produktu, zaměstnanosti, zisků a investic, jednotlivé výkyvy jsou pak označovány jako cykly. V těchto cyklech se opakují fáze expanze, vrcholu a recese, někdy označováno jako kontrakce nebo krize) a dna. Jednotlivý hospodářský cyklus nahradí nový, jakmile dojde k vystřídání všech jeho fází. (Jurečka 2017, str. 261-262)

Podle délky lze cykly rozdělit na krátkodobé, které bývají zapříčiněny sezónními událostmi (Vánoce, letní dovolená apod.), krátkodobé cykly trvající 36-40 měsíců se nazývají Kitchinovy.

Střednědobé cykly, označovány jako Juglarovy obvykle trvají 10-11 let, jedná se především o cykly vyvolané investicemi do infrastruktury podnikání, zařadili bychom sem například nákup a modernizaci strojů potřebných k výrobě.

Dlouhodobé cykly, označujeme jako Kondratěvovy mají délku 50-60 let, za jejich příčinu vzniku jsou často označovány historicky významné události jako jsou války, nalezení nových významných nalezišť drahých kovů, budování železnic a jiné infrastruktury, ale také i významné technologické pokroky jakými byly například mikroprocesory. (Brčák 2010, str. 278)

3.5.1 Expanze

Jedná se o období, kde domácnosti stále více poptávají a spotřebovávají statky a služby od firem, kterým kvůli tomu rostou zisky. Pro to aby mohli firmy uspokojit tuto stále zvyšující se poptávku tak musí najímat další pracovní síly a rozšiřovat svoje výrobní možnosti. (Jurečka 2017, str. 263)

Díky zvyšujícím se mzdám a příjmům firem jde do státní pokladny více financí z výběru daní a může tak více investovat. Nicméně přemíra investic firem do zvýšení jejich výrobních faktorů vede k produkování více statků, než je poptáváno domácnostmi, a tak se firmám začínají tvořit zásoby s čímž přichází fáze vrcholu. (Brčák 2010, str 280)

3.5.2 Vrchol

Na výrobce stále více začínají působit problémy s kupíci se zásoby a zvyšující se náklady což je nutí ke zvyšování cen. Počty nezaměstnaných přestávají pro potřeby firem stačit, tak se zaměřují i na řady důchodců i za ceny nutnosti dát jim vyšší mzdu než konkurence. Tyto mzdové boje vedou k dalšímu snižování ziskovosti výroby. Vyšší příjmy domácností vedou její členy k nákupu nemovitých i movitých věcí na splátky, to má za následek vyčerpávání rezerv bank a nutí je to ke zvýšení jejich poplatků což dále snižuje ziskovost firem. Dříve nebo později tak dochází ke zvyšování cen základních surovin a potravin. (Jurečka 2017, str. 263)

3.5.3 Recese

Přichází po vrcholu, zpomaluje se ekonomická aktivita. Firmy se kvůli snížení poptávky dostávají do finančních potíží a některé dokonce krachují. Snížení počtu zaměstnavatelů vede ke zvyšování nezaměstnanosti, to vede k dalšímu prohlubování krize. Hluboká a dlouhá recese se označuje jako deprese. (Brčák 2010, str 279)

3.5.4 Dno

Vyznačuje se vysokou nezaměstnaností a neochotou podstupovat rizika. Domácnosti stále šetří a věří ve snižování cen. Jen ty nejlepší firmy, které byly schopné v čas minimalizovat své náklady a ceny pokračují ve svojí produkci. Ekonomika se nachází pod hranicí produkčních možností a jakmile začne alespoň část domácností opět utrácet svoje úspory dojde k odrazení ode dna a oživení ekonomiky. (Brčák 2010, str 279)

3.6 Hospodářský růst

Jedná se o zvyšování objemu hospodářství kvůli rostoucím požadavkům obyvatel na objem zboží a služeb (Soukup 2018, str. 408)

K navýšení produkce může dojít pokud dojde k efektivnějšímu využití existujících faktorů nebo ke zvýšení objemu využívaných zdrojů. Faktory omezující tento růst lze rozřadit do čtyř kategorií. První kategorie se zabývá nedostatečnou infrastrukturou, která brání zefektivnění využívání zdrojů a nedostatečnou kvalifikací pracovníků pro výrobu moderního zboží a služeb. Druhá kategorie je zaměřena na chybějící technické znalosti pro specializaci a dělbu práce. Třetím problémem, který může brzdit rozvoje je příliš rychle rostoucí populace a posledním hlavním důvodem je přílišná zadluženost země. S ekonomickým růstem je přímo spojeno i pár nevýhod jako je například zvýšení hladiny hluku znečištění prostředí, zvýšení stresu ve společnosti atd. (Brčák 2010, str. 277)

Samotný hospodářský růst napomáhá k regulaci spotřeby nerostných surovin, pomocí zvyšující se ceny a s tím případným využitím substitučních surovin. V případě vyčerpání některého z ložisek surovin, ono vyčerpání povede k tomu, že daná surovina se stává vzácnější a tím pádem roste i její cena na trhu. (Holman 2002, str.508)

3.6.1 Měření ekonomického růstu

Ekonomický růst je zpravidla počítán jako změna reálného produktu za určité časové období. Kde Q_t vyjadřuje produkt daném roce a Q_{t-1} produkt v roce předcházejícím. Výsledná rovnice pak vypadá takto.

$$\text{Ekonomický růst} = Q_t - Q_{t-1} \quad (12)$$

Míra ekonomického růstu pak vyjadřuje procentuální změnu, ke které došlo během jednoho roku.

$$G = \frac{Q_t - Q_{t-1}}{Q_{t-1}} * 100 \quad (13)$$

G = Míra ekonomického růstu

Q_t = Produkt v daném roce

Q_{t-1} = Produkt v roce předcházejícím.

Pokud je výsledek záporný, pak hovoříme o negativním ekonomickém růstu a nulový výsledek označujeme jako nulový ekonomický růst. (Jurečka 2017, str. 247)

3.6.2 Trvale udržitelný rozvoj

Jurečka (2017, str.258) uvádí že trvale udržitelný rozvoj je takový, který uspokojuje potřeby současné populace, ale zároveň neomezuje možnosti uspokojovat potřeby generací nadcházejících. V současnosti se tedy často hovoří o takzvaném „Zeleném růstu“, kde společnost odmítá neomezené čerpání bohatství přírodních zdrojů, obnovitelné zdroje by měli být čerpány pouze do takové míry, aby se stíhali regenerovat. A neobnovitelné zdroje by měli být spotřebovávány pomaleji než jsme schopny nalézat jejich obnovitelné alternativy.

3.7 Fiskální politika

Fiskální politika stojí na soustavě veřejných rozpočtů, jejichž základem je státní rozpočet doplněný o územní rozpočty a státní účelové fondy. Rozpočty získávají příjmy z daní, které jsou přímé (daň z příjmů, daň silniční apod.) a nepřímé (DPH), dalším zdrojem financí jsou úroky z pronájmu a prodeje majetku a přijaté dotace. Naproti tomu stojí výdaje, které se skládají z výdajů na sociální dávky, subvencí podnikům, úroku z veřejného dluhu a vládních nákupů (Brčák 2010, str. 215)

3.7.1 Základní funkce fiskální politiky

Fiskální politika má tři základní funkce. První je alokace zdrojů, především pomocí dotací a daňovým zvýhodněním podnikům, a poskytování veřejných statků, především pro statky a služby, které by na volném trhu selhávali, patří sem například zdravotnictví, školství nebo sport nebo investice do infrastruktury. Druhou funkcí je přerozdělování důchodů pomocí sociálních dávek apod, napomáhá tím usměrňovat disparity ve společnosti. Třetí funkcí je stabilizační politika, která by pomocí stabilizace výkyvů měla zajišťovat dlouhodobý ekonomický růst. (Spěváček a kol 2016, str 297)

3.7.2 Záměrné opatření

Dochází k cílenému pozměňování struktury a výše příjmů a výdajů řízeného rozhodnutími státních orgánů, jedná se především o rozhodnutí o změně daňových sazeb, změně struktury státního rozpočtu a výše jednotlivých položek výdajů. Těmito opatřeními upravují agregátní poptávku a nabídku. Používají se zejména v případech, kdy vestavěné stabilizátory již nestáčí (Brčák 2010, str. 216)

3.7.3 Vestavěné stabilizátory

Opatření, které po jejich implementaci nevyžadují žádnou formu řízení, zřizují se k podpoření efektivního využívání zdrojů a k tomu, aby se vyrobený produkt co nejlíže dostal produktu potencionálnímu a tím pomáhají redukovat výkyvy v hospodářském cyklu. Mezi vestavěné stabilizátory je řazena například progresivní důchodová daň, daň se snižuje, když ekonomika vstupuje do recese, a naopak zvyšuje při hrozbě přehřátí ekonomiky. Dalším stabilizátorem je podpora v nezaměstnanosti, a to kvůli tomu, že udržují spotřební výdaje při růstu nezaměstnanosti. (Brčák 2010, str. 217)

4 Praktická část práce

4.1 Základní charakteristika Slovenska a Maďarska

Slovensko získalo svoji samostatnost a suverenitu po rozpadu Československa, tedy 1. října 1993. V současné době žije na území slovenská přibližně 5,5mil obyvatel. Převážná většina obyvatel je tvořena Slováci, ale mezi menšiny žijící na území nalezneme i Maďary, Romy nebo například Čechy. Jedná se o parlamentní republiku v jejíž čele stojí premiér Eduard Heger a prezidentka Zuzana Čaputová. K Evropské unii se připojili v roce 2004.

Maďarsko vzniklo 16. listopadu 1918 po zániku Rakousko-Uherska. Stejně jako u Slovenska je Maďarsko parlamentní republikou. Na rozdíl od Slovenska, došlo v Maďarsku k pádu moci komunistické strany o něco dříve, a to již na přelomu let 1989 a 1990. V současnosti je předsedou vlády Viktor Orbán a prezidentem je János Áder. Maďarsko, na rozdíl od Slovenska, stále používá svoji vlastní měnu, forinty, k Evropské unii se přidali také v roce 2004.

4.2 Slovensko

Důležitým milníkem vývoje ekonomiky se stal pád komunistického režimu v tehdejší Československé socialistické republice, ke kterému došlo v listopadu 1989. S pádem komunistické strany byla moc rozhodovat o dění v zemi a osobní vlastnictví byli přeneseny, alespoň do určité míry, na obyvatele. Došlo také k získání osobních svobod, které až do této doby byly potlačovány.

Spolu s pádem komunismu se stále častěji začali projevovat hlasy, které chtěli rozdělení Slovenska a Česka, tyto myšlenky byly jen podpořeny nejasným vymezení pravomocí jednotlivých zemí a proto došlo 1. ledna 1993 k rozpadu Československa a vzniku dvou suverénních států. Spolu s tím vznikla Slovenská centrální banka a od 8. února byla zavedena Slovenská koruna. (Spěváček 2002 str. 21-22)

Až do této doby byla nezaměstnanost branná jako protiprávní jednání, a proto také v podstatě žádná neexistovala, kromě frikční při změně zaměstnaní. V roce 1993 byl státní rozpočet Slovenska deficitní ve výši 760 mil. EUR.

Slovenská republika se snažila o zařazení do předvstupních pohovorů pro vstup do Evropské unie již v roce 1997, nicméně z důvodů nedostatečné politické stability, která garantuje dodržování základních lidských práv a svobod, byli z kandidátů vyřadění.

Oficiálně bylo Slovensko zařazeno do skupiny, se kterou se vedly předvstupní pohovory na Helsinském summitu v prosinci 1999. (Leška 2000)

4.2.1 Vývoj HDP Slovenska

4.2.1.1 Vývoj HDP Slovenska před vstupem do Evropské unie

Jedním z ukazatelů, které se před vstupem do Evropské unie zkoumají, je stav ekonomiky dané země. Po rozpadu Československa, tedy od roku 1994, docházelo na Slovensku k růstu HDP. Na konci roku 1998 došlo na Slovensku k parlamentním volbám a s tím přišla i změna politické struktury, vláda v čele s Mikulášom Dzurindom musela uskutečnit řadu reforem, aby se Slovensko mohlo opět pokusit o jednání o vstupu do Evropské unie.

V roce 1999 zavedla vláda Slovenska, na doporučení EU, nové reformy, které umožnili jednodušeji privatizovat podniky. Za cíl si vláda stanovila redukování nadbytečných průmyslů a zvyšování konkurenceschopnosti slovenského průmyslu jako celku. Zároveň došlo k redukcí státní pomoci a uvedení ji do stavu, který splňoval pohled EU. (Paleta 2007)

Mezi některé ze zaváděných změn patřila restrukturalizace bankovního sektoru, přičemž se vlivným investorům znemožnil jakýkoliv vliv na směřování úvěrů. Privatizováním státních podniků znemožnilo použití těchto firem jako pák na prosazování vlastních zájmů. Došlo ke změně pravomocí pro regulaci cen a tím se státu znemožnilo přímo zasahovat do cenového vývoje. Zmenšení vlivu státu na to, kam se přesouvají investice, také došlo ke zmenšení úrokových sazeb a omezení vytlačovacího efektu státu vůči soukromým investicím. Jednou z důležitých změn pro integraci do EU bylo převážní legislativu EU pro vytvoření lepšího institucionálního rámce. (Morvay 2005 str. 62-63)

Došlo také ke změně přístupu státu k finanční politice, to zejména kvůli tlaku reálněji vykazovat výsledky hospodaření s veřejnými financemi. A docházelo k především k úsilí stabilizovat makroekonomické ukazatele, kvůli tomuto úsilí bylo přijato několik stabilizačních opatření. (Tamtéž str. 64)

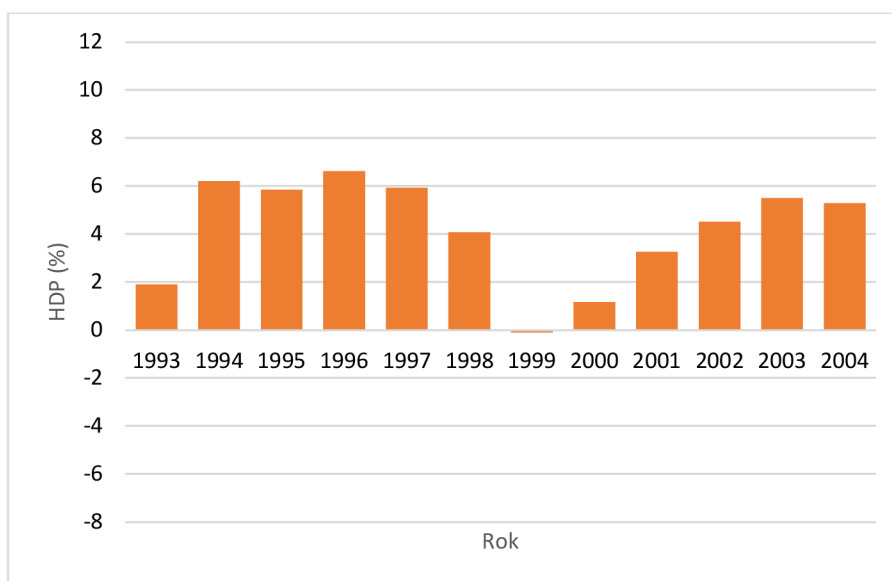
Právě kvůli zmíněným reformám došlo v ekonomice k recesi v roce 1999, která ovšem byla rychle nahrazena dalším obdobím ekonomického růstu, a to již v následujících letech. V následující tabulce a grafu je onen vývoj vyobrazen přehledněji.

Tabulka 1: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 1993-2004

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
HDP (%)	1,90	6,21	5,84	6,62	5,93	4,08	-0,11	1,17	3,25	4,51	5,50	5,28

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Graf 1: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 1993-2004

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

V roce 2002 došlo ke znovuzvolení stejné vlády, která byla u moci v předcházejícím období, což vedlo ke zvýšení důvěryhodnosti politické stability. Jedním z nejvýznamnějších jevů ve slovenském hospodářském vývoji je zvyšování její výkonnosti. Na zrychlování růstu HDP mělo svůj podíl i zvyšování produktivity práce. (Oustrata 2003)

K růstu HDP v roce 2003 přispěl zejména růst průmyslu, podílel se na něm největší hodnotou od roku 1996. Naopak v sektoru služeb došlo k úpadku. (Frank a spol. 2004)

4.2.1.2 Vývoj HDP Slovenska po vstupu do Evropské unie

Slovensko se po jeho připojení stalo cílem obdivů po celé Evropě, mezi lety 2004 a 2014 se totiž dynamika růstu HDP Slovenska dostala na přední příčku žebříčku Evropské unie. Za tento růst se ovšem nezasloužilo jenom zapojení do struktur EU, především totiž šlo o zásluhu reforem prováděných v té době na území Slovenska, reformy se týkali zdravotnictví, penzí anebo například kontroly spojené s odvodem DPH. (Srovnávací analýza ČSÚ 2016)

V roce 2006 došlo k růstu HDP zejména kvůli zvýšení produkčních možností ekonomiky. Roční růst HDP dosáhl svého vrcholu v roce 2007, pohyboval se nad deseti procenty, konkrétně to bylo 10,8 %. Období velkého růstu je ovšem nahrazeno obdobím propadu ekonomiky, které přišlo spolu s tím jak Slovensko zasáhla v roce 2009 dostihla celosvětová hospodářská krize (známá jako „The Great Recession“), která začala v Spojených státech amerických a negativně se dotkla ekonomik téměř celého světa. Právě v roce 2009 došlo k největšímu nárazu této ekonomické krize a u míry růstu HDP došlo k propadu o 5,46 %.

Tabulka 2: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 2004-2013

Rok	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP (%)	5,28	5,28	6,6	8,5	10,8	5,58	-5,46	6,29	2,64	1,36	0,66

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

V roce 2009 bylo HDP ovlivněno především snížením příjmů z DPH, které bylo způsobeno zejména kvůli oslabení výroby v průmyslu, stavebnictví ale i prodeji v běžných obchodech. Docházelo ke snížení poptávky po zahraničních i domácích výrobcích. (Výroční zpráva SNB 2009)

V roce 2009 docházelo k propadům HDP po celé Eurozóně, po roce 2009 došlo k obnově HDP, nicméně oproti letům předcházejícím ekonomickou krizi šlo o výrazně pomalejší růst. Reálné HDP pokleslo v EU v roce 2009 o 4,4 %. (Eurostat 2015)

V roce 2010 dochází k opětovnému nastartování růstu Slovenského HDP, nicméně po tomto roce dochází k opětovnému zpomalení růstu a tím se přibližuje k vývoji HDP, který se momentálně děl po celé Eurozóně, tedy pomalejší růst než před začátkem krize. Toto období následovalo až do roku 2013, v tomto roku se míra růstu HDP dostala pod jedno procentní hranici a došlo pouze k 0,66% růstu míry HDP.

Tabulka 3: Roční růst HDP na obyvatele Slovenska 2014-2021

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
HDP (%)	2,72	5,22	1,93	2,98	3,79	2,61	-4,36	3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Po roce 2013 se míra růstu HDP držela okolo tří procentní hranice, tento téměř konstantní růst byl přerušen v roce 2020 s nástupem pandemie koronaviru, kde docházelo k zavírání obchodů, podniků a snížení celkového exportu a importu. Kvůli těmto příčinám

došlo v roce 2020 k opětovnému propadu růstu, po druhé v historii Slovenska, tentokrát šlo o propad v hodnotě 4,36 %.

4.2.2 Vývoj inflace Slovenska

4.2.2.1 Vývoj inflace Slovenska před vstupem do EU

Nejnižší inflace se projevila v roce 2002 a naopak nejvyšší inflace byla z období těsně po rozdělení Československa, tedy v roce 1993. V období po roce 1993 pak dochází k dezinflaci, a to až do roku 1999 kde, jak už je zmíněno dříve, bylo prováděno množství ekonomických změn cílených na obnovení předvstupních rozhovorů pro vstup do EU, převážně šlo o změny v cenách regulovaných statků, které inflaci, na 2 roky opět mírně nadzvedli.

Mimo jiné došlo kromě změny cen regulovaných statků došlo taky k zavedení dovozové přírážky a úpravy daně z přidané hodnoty (Výroční zpráva SNB 1999)

Za míry inflace v roce 2000 mohla velká nestabilita cen dováženého zboží, jednalo se především o ropu a ropné výrobky, svoji roli hrál také kurz slovenské koruny proti americkým dolarům. V roce 2000 došlo k navýšení cen energií které tak donutili firmy zvyšovat jejich prodejní ceny a tím tak zatěžovat odběratele. (Výroční zpráva SNB 2000)

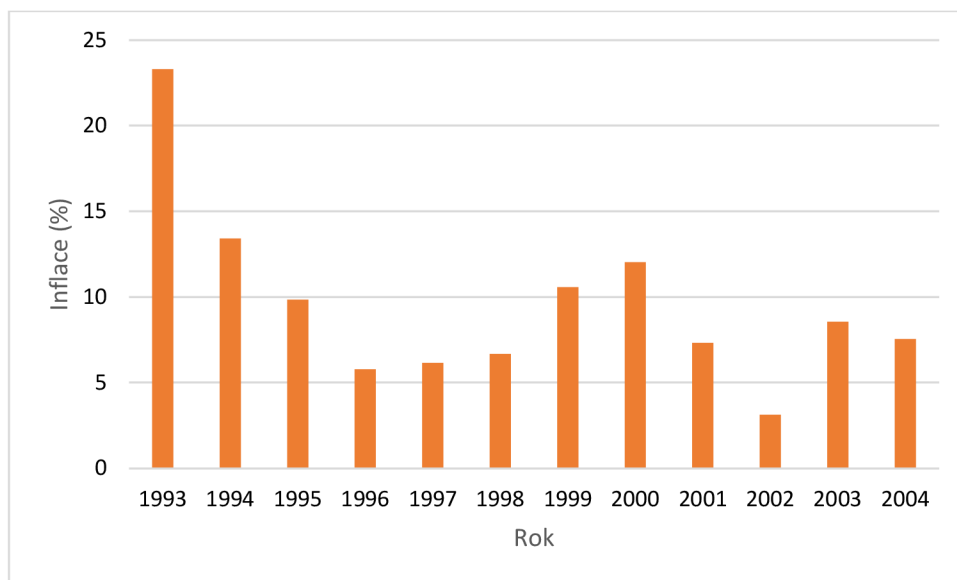
Slovenské domácnosti spotřebovávaly v období let 1991 až 2001 každým rokem méně než v roce předcházejícím, až v roce 2002 došlo ke změně a spotřeba naopak vzrostla. Na výdaje domácností totiž působila značná inflace, což omezovalo šlo proti ochotě domácností utracet za zboží a služby. (Dubská 2016 str 20-21)

Tabulka 4: Míra inflace na obyvatele Slovenska 1993-2004

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Inflace (%)	23,29	13,42	9,84	5,78	6,14	6,67	10,57	12,04	7,33	3,13	8,55	7,55

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Graf 2: Míra inflace na obyvatele Slovenska 1993-2004

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

4.2.2.2 Vývoj inflace Slovenska po vstupu do EU

1.ledna 2004 byla v platnost uvedena daňová reforma ve které byla stanovena jednotná hodnota daně z přidané hodnoty na 19 %, 19% hranice byla stanovena taky u daní z příjmu fyzických a právnických osob. Dále došlo k navýšení spotřebních daní u cigaret, a z vína na meziprodukty. Díky učiněným reformám a úpravám v nepřímých daních došlo ke zpomalení inflace (Správa o menovom vývoji v SR v roku 2004, 2004)

Tabulka 5: Míra inflace na obyvatele Slovenska 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Inflace (%)	7,55	2,71	4,48	2,76	4,6	1,62	0,96	3,92	3,61	1,40

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Hned v roce přijetí do struktur Evropské unie na Slovensku došlo ke značné míře inflace, které byla na hranici 7,55 %. Tato inflace byla z velké části způsobena právě prováděnými reformami, které zvýšili cenu některých komodit. V období 2005 až 2013 jsou zřetelné především roky 2006, 2008, 2011 a 2012. V těchto letech se totiž inflace pohybovala nad, nebo těsně pod, hranicí 4 %. Překročením hranice 2,5 % v roce 2006, následně k tomu opět došlo i roce 2008, došlo k porušení cílů Měnového programu Slovenské národní banky, který byl vytvořen pro splnění jedné z podmínek pro vstup do struktur Evropské unie.

Mezi hlavní důvody vyššího, než očekávaného růstu míry inflace v roce 2006 byly růst cen potravin a energií. Ceny potravin rostly především kvůli menší úrodě ovoce a

zeleniny, menší úroda byla zapříčiněna nepříznivým počasím. Na vývoj cen energií měl značný vliv vývoj cen ropy, plynu a uhlí na světových trzích. V roce 2008 pak docházelo k podobným problémům, historicky nejvyšší ceny ropy měli za důsledek zvyšování cen energií, které pak měli přímý vliv na růst cen a zvyšování míry inflace. Ceny ropy byly ovlivňovány především poptávkou po ní v Asii. V Eurozóně také došlo k navýšení míry inflace a to z 2,2 % na 3,2 %. Na zvyšující se míru inflace reagovalo Evropská centrální banka měnovou politikou a došlo ke zvýšení úrokových sazeb a následně po polevení inflačních tlaků také jejich snížením. (Výroční zprávy SNB 2006-2008)

Spolu s upadáním síly ekonomické krize na přelomu let 2010 a 2011 začala růst celosvětová poptávka po zboží a energetických komodit, spolu s tím došlo i k nárůstu cen na slovenském trhu. V tomto roce opět se došlo k nízkým sklízním ovoce a zeleniny což zapříčinilo růst jejich cen. Ceny ostatního zboží se zvyšovaly v důsledku vyšších nákladů na dopravu, kvůli rostoucí ceně ropy. Došlo také ke zvýšení daně z přidané hodnoty. (SNB 2011)

Ani v roce 2012 nedošlo k žádné velké změně, inflace byla převážně způsobena růstem cen ropy a ropných produktů, které měli za následek navyšování cen ostatního zboží v ekonomice. Kvůli prudkému navyšování cen mezi lety 2010 a 2011 došlo ke snížení poptávky a spotřeby domácností, které přetrvávalo i do roku 2012, což ještě více podpořilo růst míry inflace. (Morvay a spol. 2013)

Tabulka 6: Míra inflace na obyvatele Slovenska 2014-2021

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Inflace (%)	-0,08	-0,33	-0,52	1,31	2,51	2,66	1,94	2,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Mezi lety 2014 a 2016 dochází na Slovensku k deflaci ekonomiky. Na deflaci v roce 2014 ekonomiky měli vliv především klesající ceny ropy a jiných komodit, slabý kurz eura, stagnace mezinárodního obchodu a nevyvážený růst v různých částech světa. Svoji roli na vývoji inflace měl i konflikt na Ukrajině kvůli kterému byli na Rusko uvaleny sankce, mezi které patřilo například omezení přístupu ruských bank na finanční trhy. Na druhé straně stálo Rusko, které zakázalo dovoz potravin ze zahraničí. Právě tyto sankce zapříčinili snižování cen energií, také došlo ke znatelnému poklesu vývozu zboží do Ruska. (Výroční zpráva ECB 2014, 2015)

Ani v následujících letech nedochází k drastickým změnám, nízké ceny energií a potravin zabraňují jakýmkoliv inflačním tlakům způsobených domácí poptávkou a trhem práce.

4.2.3 Vývoj nezaměstnanosti Slovenska

4.2.3.1 Vývoj nezaměstnanosti Slovenska před vstupem do EU

Jak již bylo zmíněno dříve v textu, se změnou politického uspořádání ve volbách v roce 1998 přišla i řada změn pro nastolení makroekonomické stability státu. Mezi dopady těchto změn bylo právě i zvýšení celkové míry nezaměstnanosti na Slovensku, která dosáhla v roce 2001 svého historického maxima.

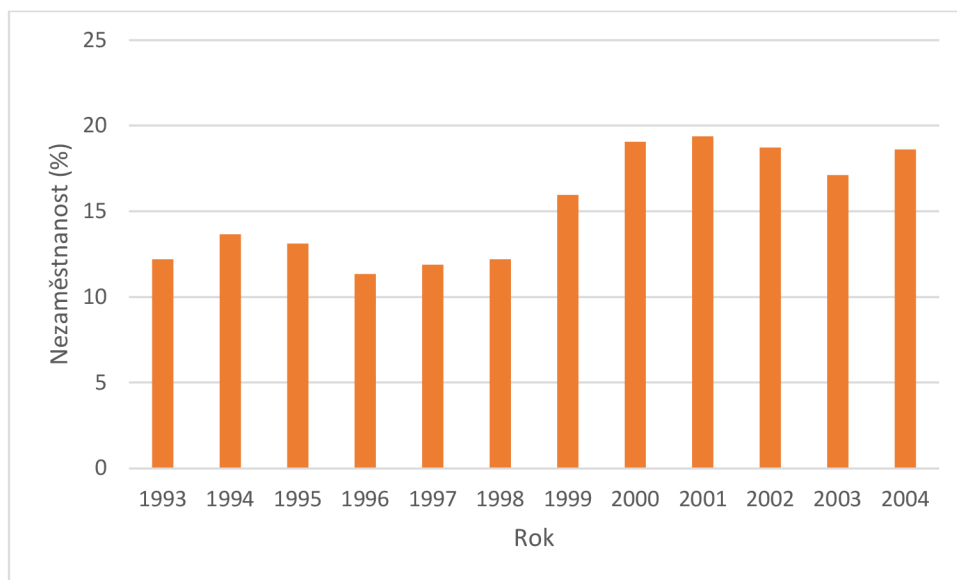
Hlavními nedostatky trhu práce na Slovensku byly především, nízká mobilita a tím zvyšující se disparity mezi jednotlivými regiony, kvůli nízké mobilitě si pracovníci se speciálním zaměřením, nebo znalostmi, často nemohou najít práci odpovídající jejich znalostem. Malý rozdíl minimální mzdy a sociálních dávek, což zabraňuje vytvoření tlaku k hledání práce. Vysoká daňová zátěž pro firmy na obsazení pracovní pozice vedly ke snížení celkového počtu nabízených pracovních míst. Tato daňová zátěž vedla k rozvoji „práce načerno“. Diskriminace na trhu práce, především se týká o matky s dětmi, Romy a absolventy. (Martincová 2002 str 100-103)

Tabulka 7: Míra nezaměstnanosti Slovenska 1993-2004 v %

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Míra nezaměstnanosti	12,2	13,7	13,1	11,3	11,9	12,2	15,9	19,1	19,4	18,7	17,1	18,6

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Graf 3: Míra nezaměstnanosti Slovenska 1993-2004

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

4.2.3.2 Vývoj nezaměstnanosti Slovenska po vstupu do EU

Jednou z podmínek, které muselo Slovensko splnit, aby se mohlo připojit do Evropské unie bylo zavázání se, že vláda Slovenska udělá potřebné kroky pro snížení nezaměstnanosti a přiblížení se tak k průměrné nezaměstnanosti v Evropské unii, která se mezi lety 2003 a 2005 pohybovala pod 10 %. Jedním z bodů v reformách prováděných v roce 2004 bylo i snížení sociálních dávek a stanovení maximální výše sociálních dávek, která může jedna rodina přijímat což vedlo k menší atraktivitě žití jen ze sociálních dávkách a podpořilo to hledání si práce což v následujících letech vedlo ke snižování nezaměstnanosti.

Mezi lety 2007 a 2015 dochází k celosvětové ekonomické recesy. Slovensko tato krize zasáhla, v oblasti nezaměstnanosti, v roce 2009, kdy po období snižování míry nezaměstnanosti, za které mohlo přijetí do Evropské unie, dochází k růstu nezaměstnanosti. Mezi lety 2007 a 2008 docházelo ke snižování nezaměstnanosti v důsledku rychle rostoucího HDP. A stejně tak v následujícím roce 2009 se kvůli snížení růstu HDP zvýšila nezaměstnanost oproti předchozímu roku o 2,5 %, k vyvrcholení růstu nezaměstnanosti došlo v roce 2010, kde se míra nezaměstnanosti vyšplhala až na 14,4 %

V auditu, prováděným Evropským účetním dvorem v roce 2013 bylo zjištěno že na Slovensku stále dochází k problému nízkého uplatnění absolventů vysokých škol, mezi lety 2010-2012 přes 15 % absolventů nenašlo uplatnění, především kvůli tomu že v některých

oborech dochází k přehlčení studenty a tím si tvoří velkou konkurenci na trhu práci. (Evropský účetní dvůr 2018)

Tabulka 8: Míra nezaměstnanosti Slovenska 2004-2015 v %

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Míra nezaměstnanosti	18,6	16,3	13,4	11,1	9,5	12	14,4	13,6	14	14,2	13,2	11,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

Ekonomická krize s sebou přinesla značně složitá období, které se pro mnoho firem a pracovních pozic stalo osudným. S rozvojem krize se utváří snahy firem co nejdříve maximalizovat svoje zisky a snižovat výrobu tak aby více odpovídala podávanému zboží, spolu se snižující se produkcí přichází i snižování celkového počtu pracovních míst a tím i neodmyslitelně k růstu nezaměstnanosti, které na svůj vrchol nenechala dlouho čekat a vyšplhala se na něj již po jednom roce od začátku krize, tedy v roce 2010, kde se dostala na hodnotu 14,4 %. Po roce 2013, spolu s rozjezdem ekonomiky se začíná značně snižovat nezaměstnanost.

Tabulka 9: Míra nezaměstnanosti Slovenska 2016-2021 v %

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Míra nezaměstnanosti	9,70	8,10	6,50	5,80	6,70	6,4

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

V roce 2016 se Slovensko poprvé od roku 2008 dostává pod deseti procentní hranici nezaměstnanosti, nicméně na rozdíl od roku 2008 dochází v následujících letech k dalšímu snižování nezaměstnanosti a v roce 2019 se míra nezaměstnanosti dostává dokonce pod hranici šesti procent, konkrétně na 5,8 %, jedná se o historicky nejnižší míru nezaměstnanosti, která kdy na Slovensku byla. V roce 2020 s nástupem nové krize, způsobené pandemií koronaviru, se nezaměstnanost opět mírně zvyšuje, nicméně dostává se jenom mírně nad hodnotu nezaměstnanosti, která na Slovensku byla v roce 2018.

4.2.4 Vývoj běžného účtu platební bilance Slovenska od roku 2004

Tabulka 10: Vývoj běžného účtu platební bilance SVK a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2004-2009 v mil. €

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Suma obchodní bilance a bilance služeb	-1386	-2163,8	-1856,5	-404,1	-1556,9	-671,1
Běžný účet PB	-3518,6	-4178,7	-4312,1	-3302,5	-4262,1	-2207,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Slovenská národní banka (2022)

Kvůli vysoké dynamice importů mezi lety 2004 a 2008 docházelo ke schodku obchodní bilance a bilance služeb, obě tyto složky pak měli veliký podíl na celkovém vývoji stavu běžného účtu platební bilance, zejména pak v období od roku 2004 do roku 2006 docházelo k výraznému ovlivňování tohoto účtu, neboť se schodek sumy obchodní bilance a bilance služeb pohyboval nad 2 miliardami eur, v roce 2005 došlo dokonce ke schodku těchto dvou bilancí v hodnotě 2163,8 milión eur a spolu s tím s účet běžného účtu dostal do deficitu 4 178,7 miliónů eur.

Tabulka 11: Vývoj běžného účtu platební bilance SVK a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2010-2015 v mil. €

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Suma obchodní bilance a bilance služeb	-731,2	-305,5	2927,2	3391,4	2933,5	926
Běžný účet PB	-3183,5	-3497,0	683,7	1378,9	870,5	-1668,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle Slovenské národní banky (2022)

Pozitivní výsledek sum obchodní bilance a bilance služeb, který byl dosažen v roce 2009 byl v následujících letech opět nahrazen deficitem a opětovným prohloubením deficitu běžného účtu, na rozdíl od předchozího období se ale pohybovali v hodnotách desítek miliónů. K velmi úspěšným rokům Slovenského exportu došlo v období od let 2012 až 2014, export v tomto období převyšoval import v průměru o 3 miliardy eur. Poprvé za sledované období dochází v těchto letech ke kladnému výsledku běžného účtu platební bilance, který se v roce 2013 vyšplhal přes 1,3 miliardy eur.

Tabulka 12: Vývoj běžného účtu platební bilance SVK a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2016-2020 v mil. €

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Suma obchodní bilance a bilance služeb	1637,4	1479,5	689,3	83,4	2103
Běžný účet PB	-2221,2	-1618,2	-1973,1	-3162,7	105

Zdroj: Vlastní zpracování dle Slovenské národní banky (2022)

I v roce 2016 převyšuje export zboží a služeb import, nicméně dochází ke značným investicím, a proto dochází k navyšování deficitu běžného účtu platební bilance. I přes probíhající pandemii došlo v roce 2020 k hodnotě exportu převyšující import o 2103 milionů eur. Data za rok 2021 nejsou dostupná, neboť k aktualizaci dat prováděné statistickým úřadem Slovenska má dojít ke konci března.

4.2.5 Slovensko a Euro

V lednu 2009 přijalo Slovensko jako svoji zákonnou měnu euro. Přijetí předcházelo přechodné období, ve kterém museli být všechny ceny uváděné v eurech i slovenských korunách, toto období započalo v roce 2008 a pro přepočty na eura byl stanoven neměnný kurz, který určoval $1\text{€} = 30,126\text{ SKK}$. (Evropská centrální banka)

4.3 Maďarsko

Stejně jako Slovensko se i Maďarsko muselo vypořádat s pádem komunismu, k pádu komunistické strany došlo v roce 1989. V říjnu téhož roku začala platit nová ústava a jako prezidentem byl zvolen Mátyás Szűrö. Následující rok se v Maďarsku konali první svobodné volby. Po roce 1989 došlo k vytvoření Fondu národního majetku, který měl sloužit ke kontrole privatizace. První žádost Maďarska o připojení do Evropské unie přišla již v roce 1990 a jednání o přijetí začali v roce 1998. Kvůli námitkám Ruska došlo k odložení přijetí Maďarska do NATO a tak bylo oficiálně přijato až v roce 1999. (Kontler 2008 str. 426-429)

Kvůli zachování konzistence v časových úsecích, dojde v následujícím textu k zarovnání vývoje Maďarska až od roku 1993.

4.3.1 Vývoj HDP Maďarska

4.3.1.1 Vývoj HDP Maďarska před vstupem do Evropské unie

I na začátku sledovaného období se ukazují snahy Maďarska o znovu rozběhnutí ekonomiky, která se vypořádávala s dluhem zanechaným po pádu komunistické strany, po jejich odchodu byl zahraniční dluh Maďarska 20 miliard dolarů, v roce 1995 se tento dluh vyšplhal až na 23 miliard, právě kvůli tomuto značnému dluhu, byla spousta obyvatel Maďarska přesvědčena o tom, že byl minulý režim lepší jak ten stávající. (Kontler 2008 str. 428)

Březen 1995 s sebou přinesl jasný plán Maďarské vlády pro snížení státního dluhu. A předejít tak krize, které se na Maďarsko blížila. Vláda pro to přijala řadu permanentních opatření, které měli sloužit pro zvrácení narůstajícího dluhu, snížili například počty zaměstnanců ve veřejném sektoru a navýšení sociálního pojištění. V neposlední řadě zavedli i osmi procentní přírážku na dovezené spotřební zboží. (Cottarelli a spol. 1998 str 7)

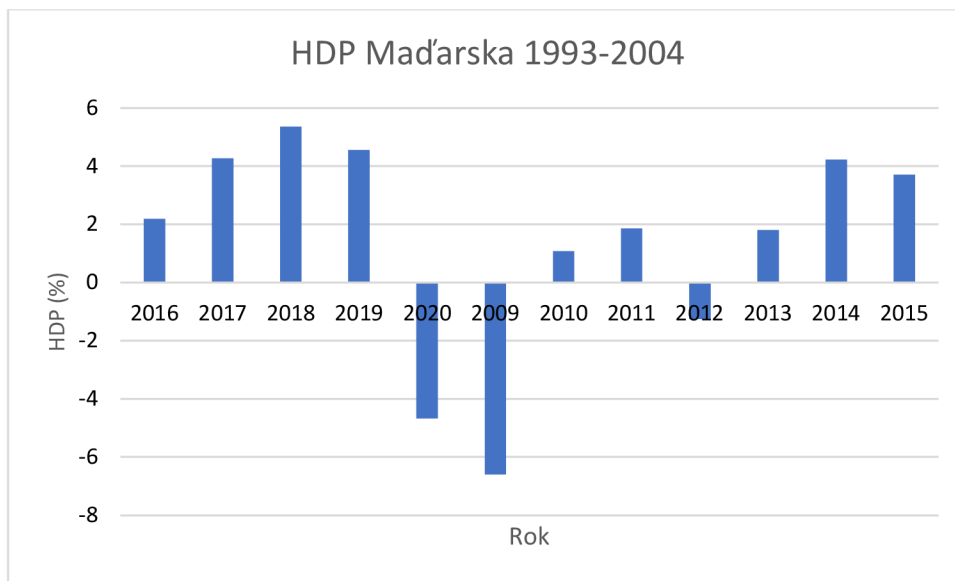
Tabulka 13: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 1993-2004

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
HDP (%)	-0,58	2,95	1,49	0,08	3,14	3,90	3,07	4,48	4,07	4,74	4,08	5,00

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

V roce 1996 nastartovala v Maďarsku expanzní fáze hospodářského cyklu, která s sebou přinesla průměrnou míru HDP 3,5 % a 3,9 % pokud nebudeme počítat počáteční rok 1996. Značný růst byl podpořen například snížením úrokových sazeb a rostoucí zaměstnaností. (Český statistický úřad 2005)

Graf 4: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 1993-2004

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

4.3.1.2 Vývoj HDP Maďarska po vstupu do Evropské unie

Trend průměrného 4% růstu HDP, který se vyskytoval Maďarské ekonomice od roku 1997 byl náhle přerušen v roce 2007, kdy došlo k růstu HDP pouze z 0,28 %. Další ránou pro Maďarskou ekonomiku byl příchod celosvětové ekonomické krize, který nejvíce zapůsobil v roce 2009, v tento rok došlo k propadu HPD o 6,6 %.

Ekonomická krize měla v Maďarsku také velký vliv na jeho zadluženost, se kterou bojuje už od svého založení. V roce 2008 vyšplhal státní dluh na 73 % HDP, tento dluh rostl i v následujících letech a svého novodobého vrcholu dosáhl v roce 2011 kdy se pohyboval na 80,8 % z HDP, vyšší státní dluh mělo Maďarsko už jen v roce 1995. (Eurostat 2022)

V roce 2009 došlo kvůli krizi k propadu spotřeby domácností a importu zboží, a tak jediné co značně přispívalo k růstu HDP, nebo spíše zabraňovalo jeho většímu propadu, byl export. (Výroční správa SNB 2009)

Tabulka 14: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HDP (%)	5,00	4,30	3,95	0,28	1,01	-6,60	1,08	1,86	-1,26	1,81	4,22	3,70

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Až v roce 2013 se ekonomika vrací do fáze expanze a růst HDP se vrací na průměrnou míru růstu, která byla v Maďarské ekonomice před ní, tedy kolem růstu 4 % HDP za rok.

Tabulka 15: Roční růst HDP na obyvatele Maďarska 2016-2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
HDP (%)	2,19	4,27	5,36	4,55	-4,67	6,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Stejně jako po celém světě ani Maďarsko neminula pandemická krize v roce 2020, která zapříčinila propad HDP o 4,67 %. V roce 2018 bylo HDP Maďarsko tvořeno z 86,5% exportem.

4.3.2 Vývoj inflace Maďarska

4.3.2.1 Vývoj inflace Maďarska před vstupem do EU

V reakci na špatně se vyvíjející ekonomický stav Maďarska v roce 1995 došlo k vytvoření stabilizačního balíčku, díky kterému se do roku 2000 podařilo snížit inflaci pod 10 %. I přes vysoký státní dluh byly vynaloženy značné prostředky na obnovování infrastruktury. (Kontler 2008, str. 428)

Zmíněný stabilizační balíček představil tehdejší ministr financí Lajos Bokros, pomocí tohoto balíčku došlo ke snížení počtů zaměstnanců ve veřejném sektoru, rozsáhlé privatizaci, snížení reálných mezd a devalvaci forintů. (Hospodářské noviny 1998)

Zlomovým rokem se v rámci inflace stal pro Maďarsko rok 2000, kdy poprvé za sledované období klesla hranice míry inflace pod hranici deseti procent, odpovídala totiž hodnotě 9,8 %

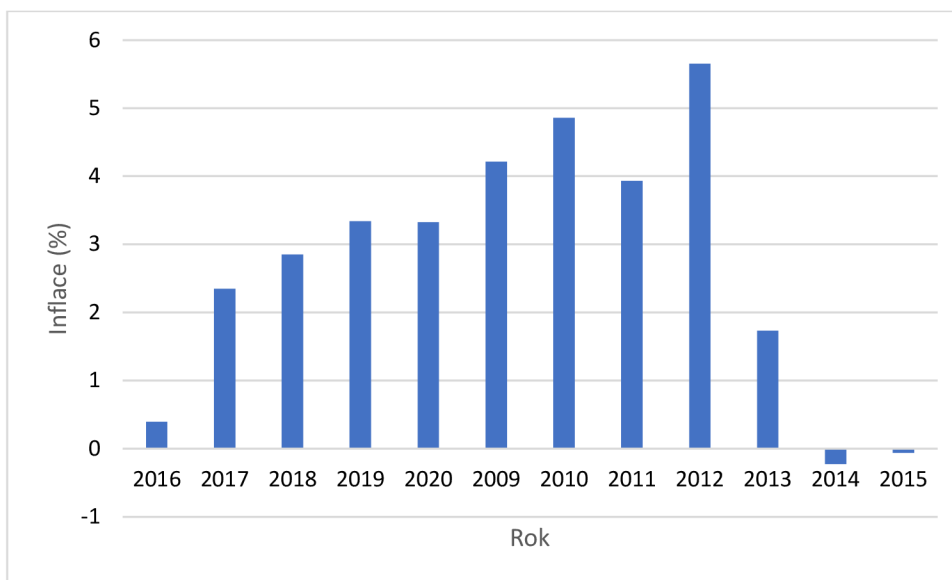
V roce 2001 došlo ke stanovení dlouhodobého inflačního cíle maďarskou národní bankou, jednalo se o snižování inflace a cenovou stabilitu, a to za použití řady monetárních opatření.

Tabulka 16: Míra inflace na obyvatele Maďarska 1993-2004

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Inflace (%)	22,46	18,87	28,31	23,47	18,31	14,15	10,00	9,80	9,12	5,27	4,66	6,74

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Graf 5: Míra inflace na obyvatele Maďarska 1993-2004

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

4.3.2.2 Vývoj inflace Maďarska po vstupu do EU

V roce 2008 došlo k zásadní změně v ohledu kurzu forintů, Maďarská vláda se totiž podle plánu vytvořeného v roce 2001 Maďarskou národní bankou rozhodla k přechodu z flukтуаčních měnových pásem forintů na volně plovoucí kurz. (MNB)

S nástupem ekonomické krize došlo v roce 2009 několikrát ke změnám úrokových sazeb, v tomto roce došlo také ke snižování cen v důsledku snižování spotřeby domácností, díky změny na plovoucí měnový kurz v roce 2008 měla Maďarská národní banka lepší pozici ke splnění stanovených inflačních cílů. S rokem 2012 přišla i míra inflace které překročila hranici pěti procent, pod kterou se míra inflace pohybovala od roku 2009. Tato inflace byla způsobena zejména změnami prováděnými v oblasti nepřímých daní. (Výroční zprávy MNB 2009-2012)

Tabulka 17: Míra inflace na obyvatele Maďarska 2004-2015

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Inflace (%)	6,74	3,56	3,93	7,96	6,04	4,21	4,86	3,93	5,65	1,73	-0,23	-0,06

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Kvůli Ukrajinsko-Ruské krizi, které se odehrávala v roce 2014, došlo k zvýšené nestabilitě na celosvětových trzích, došlo k pádu cen ropy což ještě více rozhodilo ceny na trzích. K historicky nejnížší míře inflace v Maďarsku přispěli obě tyto skutečnosti, ale nešlo o jediné příčiny, další významnou roli hrály i změny v cenách potravin, malé změny

v platech a snižování cen energií. Následující rok se rada MNB rozhodla k dalšímu snižování úrokové sazby, i tento rok byla z velké části míra inflace ovlivněna nízkou inflací ve světě, vývojem cen zboží, změnami v cenách průmyslového zboží a potravin. (Výroční zpráva MNB 2014-2015)

Tabulka 18: Míra inflace na obyvatele Maďarska 2016-2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Inflace (%)	0,39	2,35	2,85	3,34	3,33	5,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

I přes značný propad HDP, který dolehl na ekonomiku Maďarska v roce 2020, se míra inflace téměř nezměnila od předcházejícího roku a udržela se tak v plánovaných hranicích.

V začátcích roku došlo ke zvýšení míry inflace převážně kvůli rostoucím cenám energií a zvýšení daně tabákových výrobků, ceny energií klesli již v následujícím čtvrtletí kvůli pádu ceny ropy. (Výroční zpráva MNB 2020)

4.3.3 Vývoj nezaměstnanosti Maďarska

4.3.3.1 Vývoj nezaměstnanosti Maďarska před vstupem do EU

V roce 1993 se kvůli vysoké inflaci a nezaměstnanosti navyšovala státní podpora v nezaměstnanosti, ta dokonce na konci roku přesáhla minimální mzdu, podle odhadů až 20 % nezaměstnaných pracovalo někde takzvaně „načerno“. (Dövényi 1994, str. 395-397)

Až do roku 1996 byl v platnosti zákon, který nařizoval povinný důchod pro ženy starší 55 let a muže starší 60 let. V témže roku velká část mladších 26 let s nízkým vzděláním měla vážné problémy s hledáním si práce. A téměř polovina nezaměstnaných hledala práci dříve než jeden rok. Kvůli značnému počtu podpor v nezaměstnanosti se lidé bez práce nemuseli cítit nuceni si nějakou najít, protože dokázali vyžít i bez ní, což dále negativně působilo na trh práce. (Cottarelli 1998)

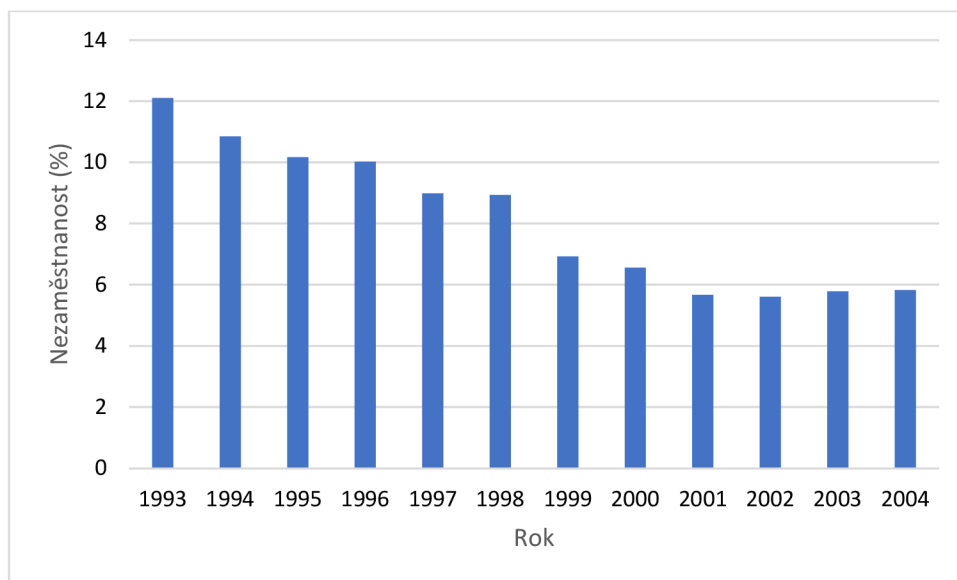
Na vývoji maďarské nezaměstnanosti lze sledovat snižující se trend, který se ustálil v roce 2001 kolem necelých šesti procent.

Tabulka 19: Míra nezaměstnanosti Maďarska 1993-2004 v %

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Míra nezaměstnanosti	12,1	10,85	10,17	10,02	8,99	8,93	6,93	6,56	5,67	5,61	5,79	5,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Graf 6: Míra nezaměstnanosti Maďarska 1993-2004

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

4.3.3.2 Vývoj nezaměstnanosti Maďarska po vstupu do EU

Tabulka 20: Míra nezaměstnanosti Maďarska 2004-2015 v %

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Míra nezaměstnanosti	5,8	7,19	7,49	7,41	7,82	10,03	11,17	11	11	10,2	7,7	6,8

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Z důvodů celosvětové ekonomické krize dochází v roce 2009 ke zpomalení ekonomiky, které s sebou přineslo i nárůst nezaměstnanosti.

Maďarsko zažilo jeden z nejlepších vývojų v rámci nezaměstnanosti z ekonomické krize které vypukla v roce 2009 ze členů Evropské unie, v roce 2014 byla totiž nezaměstnanost pouze 7,7 % (Eurostat, 2015)

Tabulka 21: Míra nezaměstnanosti Maďarska 2016-2021 v %

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Míra nezaměstnanosti	5,1	4,16	3,71	3,42	4,25	3,7

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

S příchodem světové pandemické krize, která zasáhla Maďarsko v roce 2020 docházelo k zavírání některých podniků a provozoven, nicméně kvůli vzniku nových

příležitostí a pracovních pozicí se zavřená místa na míře nezaměstnanosti téměř neprojeví, ve srovnání s předchozím rokem.

4.3.4 Vývoj běžného účtu platební bilance Maďarska od roku 2004

Tabulka 22: Vývoj běžného účtu platební bilance HUN a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2004-2009 v mil. €

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Suma obchodní bilance a bilance služeb	-2701	-957	-878	506	376	3801
Běžný účet PB	-7632	-6538	-6671	-7408	-7750	-685

Zdroj: Vlastní zpracování dle Hungarian central statistical office (2022)

Maďarska se potýká s vysokými deficity jejich rozpočtů již od pádu komunistické strany a ani ze začátku sledovaného období není situace u běžného účtu platební bilance jiná, nicméně hned v roce 2009 dochází k velmi dynamickému exportu zboží a služeb a suma jejich obchodní bilance a bilance služeb se tak dostává do slibně kladných čísel, na hodnotu 3,8 miliard eur a dochází ke snížení schodku běžného účtu platební bilance.

Tabulka 23: Vývoj běžného účtu platební bilance HUN a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2010-2015 v mil. €

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Suma obchodní bilance a bilance služeb	5247	6243	6776	7123	6712	8959
Běžný účet PB	272	577	1597	3570	1260	2648

Zdroj: Vlastní zpracování dle Hungarian central statistical office (2022)

Rok 2009 odstartoval období plně pozoruhodných výsledků, stejně jako v předcházejícím roce dochází i roce 2010 k velmi vysokému výsledku součtu obchodní bilance s bilancí služeb, dochází tak dokonce k přebytku běžného účtu platební bilance v řádech stomilióňů, i v následujících letech je vývoj obdobný v rámci exportu se v roce 2015 jedná převýšení importu exportem téměř o 9 miliard eur.

Tabulka 24: Vývoj běžného účtu platební bilance HUN a součtu obchodní bilance s bilancí služeb 2016-2020 v mil. €

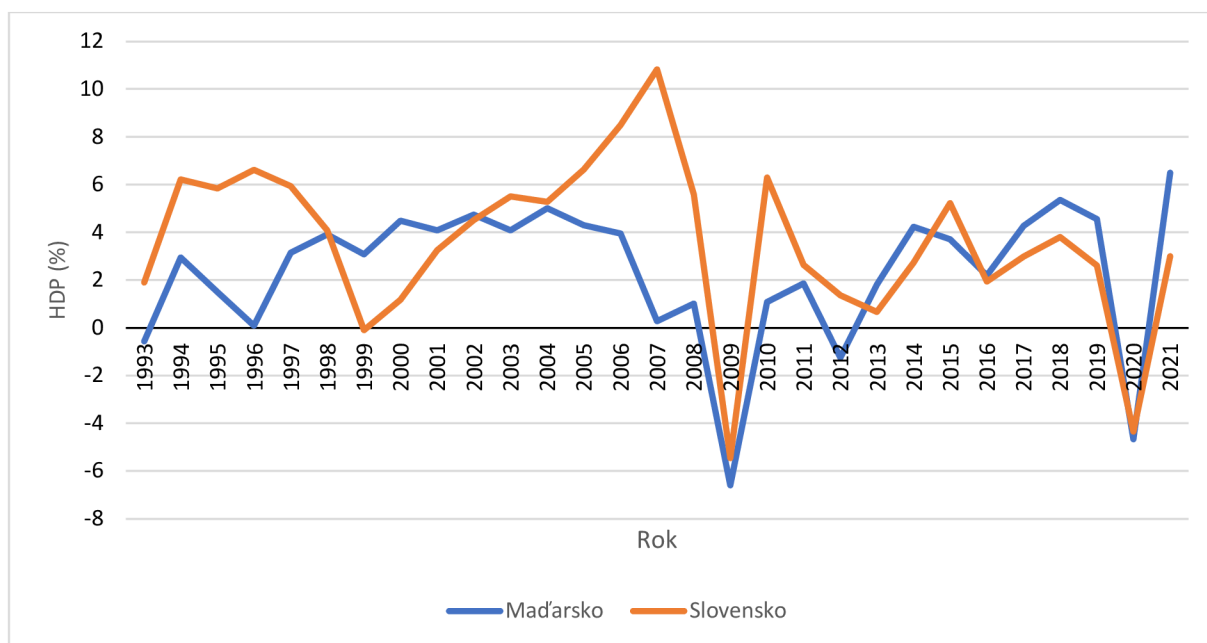
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Suma obchodní bilance a bilance služeb	10084	8659	5,8	3403	2342
Běžný účet PB	5209	2536	216	-1017	-2167

Zdroj: Vlastní zpracování dle Hungarian central statistical office (2022)

I v roce 2016 pokračuje tento trend a v porovnání s předchozím rokem dochází k opětovnému navýšení tohoto rozdílu a dostává se tak přes hranici 10 miliard eur, i běžný účet platební bilance se dostává přes rekordní hranici 5 miliard eur, která se již v následujících letech neopakuje. V následujících letech totiž pomalu dochází k zvětšování dynamiky importů, a tak i ke snižování rozdílu mezi importem a exportem. Data za rok 2021 nejsou dostupná, neboť aktualizace je statistickým úřadem Maďarska naplánovaná na konec března.

4.4 Komparace vývoje Slovenska a Maďarska

Graf 7: Srovnání růstu HDP na Slovensku a Maďarsku 1993-2021

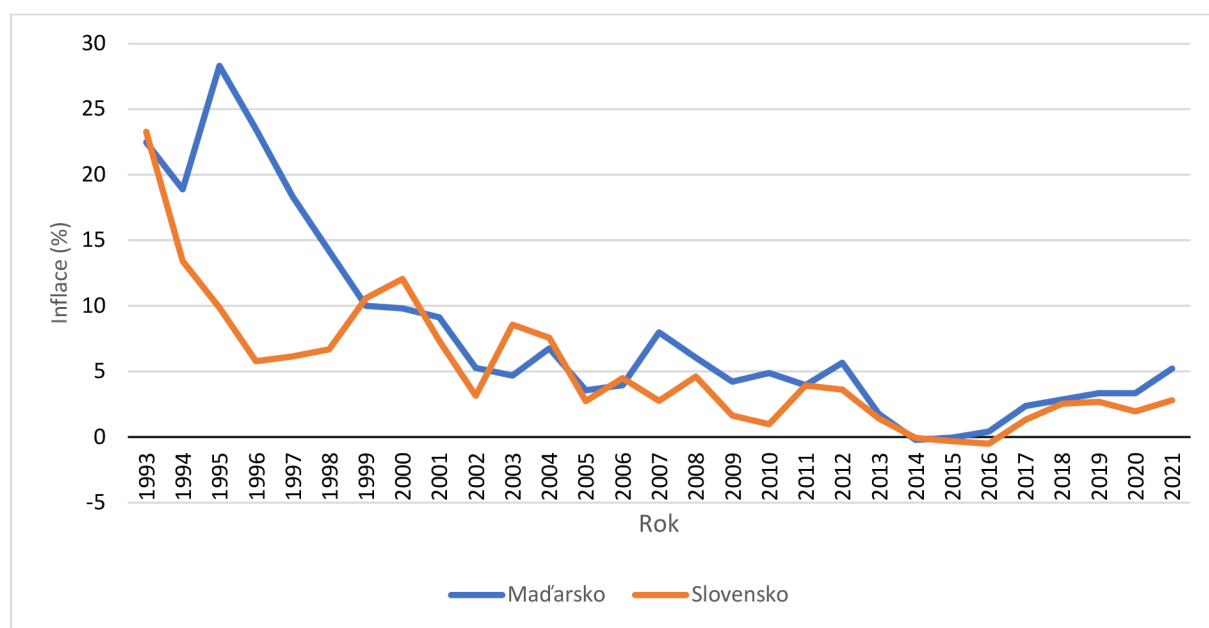

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Jak je z grafu patrné, Slovenská míra růstu HDP začínala na lepší výchozí pozici než Maďarsko a až do roku 1998 si svoji rychlejší expanzi udrželo. V následujícím roce provádělo Slovensko značnou míru reforem, kvůli kterým došlo k propadu růstu HDP, tyto

reformy se Slovensku vyplatili, neboť již v roce 2002 došlo na Slovensku rychlejšímu růstu než Maďarsko. Z grafu je taky zřejmé že si obě země prošly hned několika recesemi, pro Slovensko šlo o roky 1999, kvůli reformám, 2009, z důvodů probíhající celosvětové krize a v roce 2020 došlo k propadu opět kvůli probíhající celosvětové krizi, tentokrát se jednalo o pandemii COVID-19. I v Maďarsku došlo k recesi v obou celosvětových krizích, nicméně k dalšímu propadu zde došlo v roce 2013. Maďarsko má také nešťastnou počáteční pozici, způsobenou předcházející krizí. Krize v roce 2009 znamenala pro obě země znatelný a rychlý propad, nicméně Slovenská ekonomika se dokázala zotavit už do příštího roku a na rozdíl od Maďarska si růst dokázala udržet až do další krize. Za zmínku stojí i období 2004-2007, v tomto období dokázalo mít Slovenské HDP největší růst v celé EU. Na Slovensku se nejvýše růst HDP dostal na 10,8 %, v Maďarsku byl za stejné časové období zaznamenán maximální růst 5,36 %.

Graf 8: Srovnání míry inflace na Slovensku a Maďarsku 1993-2021

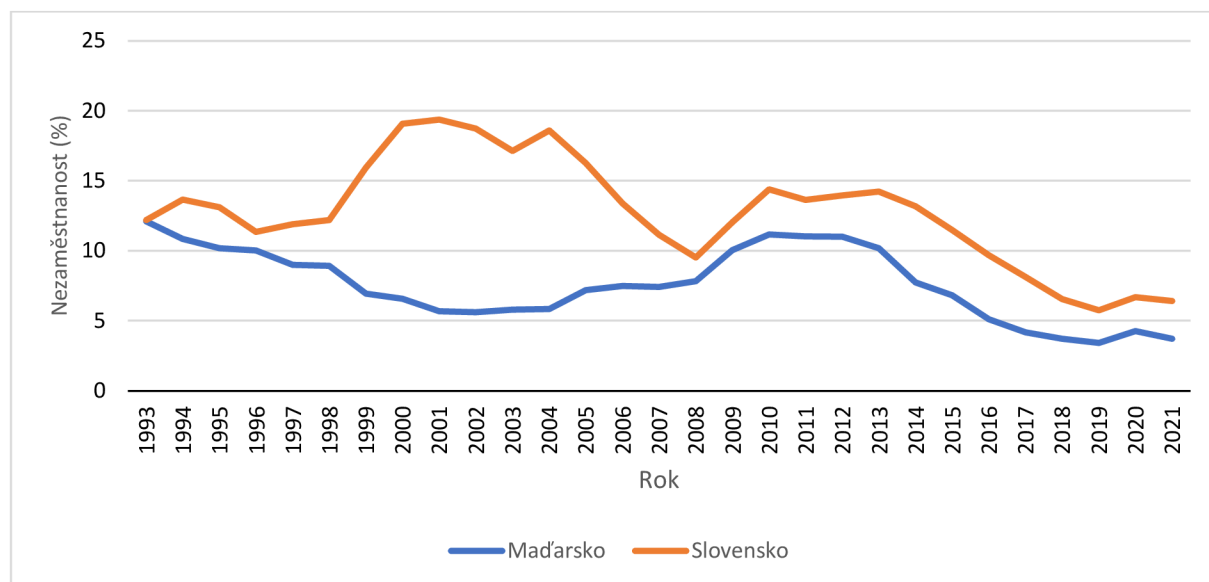

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Obě země začínaly s vysokou mírou inflace, nicméně na rozdíl od Slovenska se Maďarsku nepodařilo kvůli svému vysokému zahraničnímu dluhu zkrotit tak rychle a v roce 1995 míra inflace rostla až na 28,3 %, rok poté se míra inflace daří snížit, ale i tak se inflace nedostala ani pod hranici na které byla v roce 1993. Kvůli prováděným reformám došlo v roce 1999 k nárůstu míry inflace nad hodnoty Maďarska. Po roce 2003 dochází s menšími výjimkami ke konstantnímu klesání. Z grafu patrné že ekonomické krize v roce 2008

nepatrně navýšila inflaci na Slovensku, která se hned v příštích letech podařila opět zmírnit. Maďarsko mělo velice podobný vývoj, ale v období ekonomické krize došlo k většímu růstu míry inflace. Maďarsku dosáhlo vrcholu míry inflace na hodnotě 28,3 %, na Slovensku se míra inflace vyšplhala na 23,3 %.

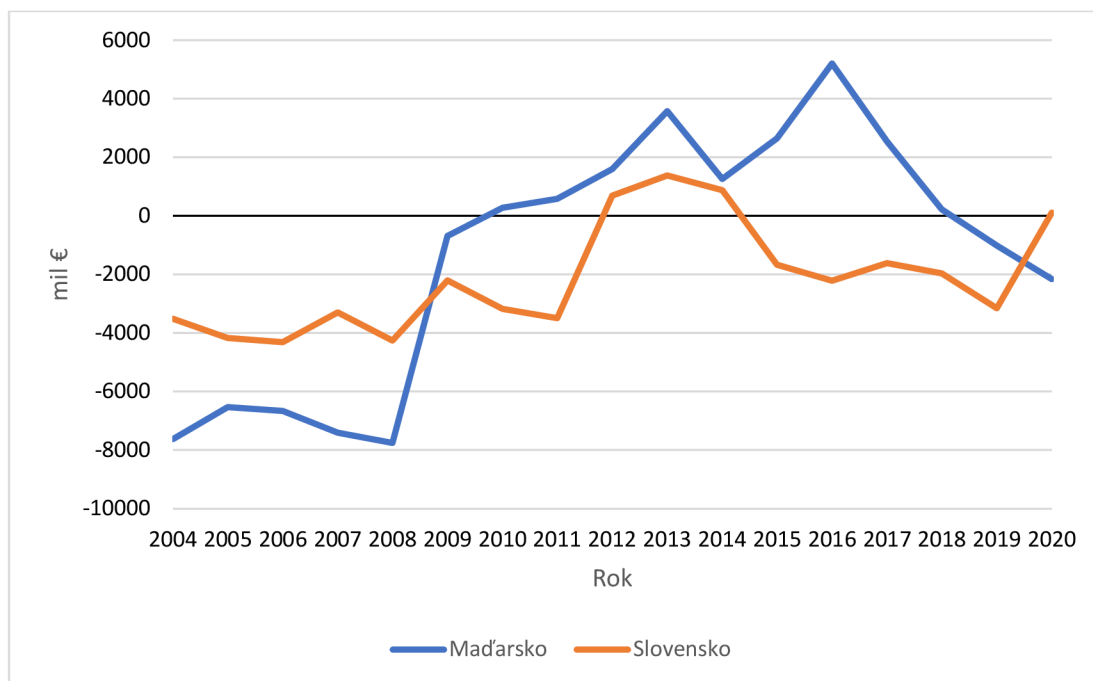
Graf 9: Srovnání míry nezaměstnanosti na Slovensku a Maďarsku 1993-2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle Worldbank (2021)

Již na první pohled je z grafu jasné, že má Maďarsko menší problémy s nezaměstnaností než Slovensko. V letech 1993 až 1998 nebyl rozdíl tak velký, nicméně po roce 1998 dochází na Slovensku k prudkému růstu nezaměstnanosti. Ke kterému dochází v důsledku reforem a restrukturalizace prováděné v té době, na Slovensku dochází k výraznému snižování nezaměstnanosti až v roce 2004, tedy po připojení do Evropské unie. Vývoj míry nezaměstnanosti obou zemí se k sobě, vývojem křivek, přiblíží v roce 2008, v následujícím období mají obě země velmi podobný vývoj nezaměstnanosti, a to i přes to, že je na Slovensku stále o pár procent vyšší.

Graf 10: Srovnání vývoje běžného účtu PB Maďarska a Slovenska 2004-2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle Slovenský statistický úrad, Hungarian central statistical office (2022)

Data o vývoji platební bilance za rok 2021 nebyla statistickými úřady jednotlivých zemí aktualizována. I když má zpočátku menší deficit běžného účtu platební bilance Slovenska, v Maďarsku rychle dochází ke změnám, které jim pomáhají ve zvýšení exportu, a tak již v roce 2009 má menší deficit Maďarsko. Maďarsko se dostává do popředí i nadále a hodnoty jejich běžného účtu platební bilance rostou. Nic se na této skutečnosti nemění až do roku 2014, kdy dochází k mírnému propadu ale i tak mají nad Slovenskem převahu, až v roce 2020 dochází k drastické změně a Slovensku se poprvé od roku 2008 podařilo překonat běžný účet platební bilance Maďarska. Nesmíme ale zapomínat na to, že Maďarsko disponuje nejen větším územím ale i značně převyšuje počet obyvatel Slovenska, což má zásadní vliv na komparaci statistik v peněžních jednotkách.

5 Výsledky a diskuse

Z vlastní práce vyplývá, že má Slovensko dlouhodobě větší problémy s nezaměstnaností než Maďarsko, především se jedná o nezaměstnanost studentů těsně po škole a mělo by se tak zaměřit k dalšímu snižování nezaměstnanosti jako takové a více napomáhat integraci studentů do pracovního procesu, popřípadě by mělo dojít k nastavení horního limitu kapacity některých pracovních oborů, tak aby nedocházelo k dalšímu přehlcování některých oblastí, které již nyní mají příliš velké počty uchazečů a zejména kvůli vysoké konkurenci na pracovním trhu se tak pak čerstvě vystudovaným nedaří získat žádné pracovní pozice v jejich oboru. Zejména po roce 2004 ale dochází ke značnému zlepšování všech ostatních makroekonomických ukazatelů. Nicméně lze ale konstatovat, že si Slovensko až na pár slabších roků, které přišli zejména v období krizí, vede velice dobře, a to jak v oblasti boje proti inflaci, tak i v aspektech růstu HDP. Maďarsko mělo zejména v začátcích sledovaného období daleko větší problémy s mírou inflací než Slovensko, nicméně díky jejich efektivním reformám i tak dosáhli již během pár let na téměř hodnoty srovnatelné, i přes to že Maďarsko projevilo značné schopnosti při boji s pandemií COVID-19 a podařilo se jim srovnat inflaci na hodnoty období, které předcházelo se autor domnívá, že podniky a firmy zavřené v důsledku této krize budou na ekonomiku, inflaci, ale i nezaměstnanost, které se v roce 2021 oproti roku 2018 snížila o 0,1 %, Maďarska dopadat i v následujících letech. Probíhající válka na Ukrajině v roce 2022, která si vyžaduje značné vynaložené prostředky, nejen v rámci ubytování pro případné uprchlíky, ale také v rámci úbytku ukrajinských pracovníků, kteří se museli vrátit domů bránit svou vlast, nebo třeba i v oblasti posílání humanitární pomoci bude mít v budoucnosti také svůj vliv na vývoj makroekonomických ukazatelů těchto zemí, již nyní se autor domnívá, že kvůli stále rostoucím cenám pohonných hmot dojde k navyšování cen spotřebního zboží a zvyšování inflačních tlaků.

Zejména v kapitole určené ke komparaci jednotlivých makroekonomických ukazatelů je viditelné, jak připojení do struktur Evropské unie ovlivnilo vývoj těchto zemí k lepšímu, došlo k posílení stability jejich vývoje a celkovému zlepšení ve všech faktorech hospodářského vývoje.

6 Závěr

V této bakalářské práci byla věnována pozornost makroekonomickým ukazatelům maďarské a slovenské ekonomiky, a to od roku 1993 do roku 2020 a následně došlo k jejich vzájemnému porovnání. Cílem této práce bylo zkoumat, jejich vývoj ve zvoleném časovém období.

V počátcích sledovaného období byla u Maďarska i Slovenska pozorována značná míra inflace, která se Slovenské národní bance podařila zmírnit téměř na polovinu již po roce, na rozdíl od toho v Maďarsku docházelo k zvětšování inflačních tlaků a pod hranici deseti procent se jim inflace podařila srazit až o šest let později. V porovnání se Slovenskem to trvalo výrazně delší dobu zejména kvůli výšce státního dluhu. Ve sledovaném období je také viditelné že si Slovenská národní banka dokázala lépe poradit s ekonomickou krizí která nastala v roce 2009.

Srovnání jednotlivých ukazatelů ukazuje, vyšší rychlost vývoje ekonomiky Slovenska v rámci růstu HDP, i nižší míra inflace ukazuje na Slovensko jako vyspělejší ekonomiku, nicméně v rámci nezaměstnanosti dochází kvůli strukturálním problémům Slovenska, zejména pak kvůli nízké mobilitě obyvatelstva, k lepšímu vývoji v Maďarsku.

Z grafů je také zřetelné zrychlení vývoje a zvýšení ekonomické stability obou zemí po jejich připojení do Evropské unie. A to i přes to, že v roce 2009 přišla celosvětová ekonomická krize, které tento vývoj značně zpomalila a omezila, lze se jen domnívat, jak dobře by se obě země nejenom s touto krizí vyrovnali nebyli by členy a neměli tak přístup k dotacím z Evropské unie. Obě země jsou v čisté pozici vůči Evropské unii, to znamená že z rozpočtů EU dostávají více peněžních prostředků než do nich odvádějí, jen od roku 2014 do roku 2020 bylo Slovensku vyplaceno 17067 miliónů eur, přičemž odvedli „jen“ 5537,4 miliónů eur, jejich čistá pozice tedy činná něco přes jedenáct miliard eur, za stejné řasové období na tom byli jejich maďarští sousedé ještě o něco lépe neboť z unijních rozpočtů dostali přes 37 miliard eur a odvedli do nich 8 miliard, jejich čistá pozice je za toto časové období rovna 29,304 miliardám eur. Už jenom z pohledu obdržených finančních prostředků lze tedy říct že se obou státům členství v Evropské unii vyplatilo. Přičemž Evropská unie přináší pro země i další výhody například v podobě lepší vyjednávací pozice na světových trzích, jednodušší obchodní a cestovní styky v oblasti unie.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Bibliografické zdroje

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav. Makroekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5

COTTARELLI, Carlo; KRUEGER, Thomas; MOGHADAM, Reza a spol. Hungary: Economic Policies for Sustainable Growth. Washington DC: International monetary fund, 1998, 109 s. ISBN 978-1-55775-709-8

ČERNOHORSKÝ, Jan; Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada Publishing, 2020, 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8

DUBSKÁ, D. 2016. Srovnávací analýza vývoje ekonomik České republiky, Slovenska a Rakouska. Praha: Český statistický úřad, 2016. ISBN 978-80-250-2686-1.

HOLMAN, Robert, Ekonomie 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, 714 s. ISBN 80-7179-681-6

JUREČKA, Václav a kol. Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017, 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8

KONTLER, László; PRAŽÁK, Richard. Dějiny Maďarska. 2., dopl. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 613 s. ISBN 978-80-7106-616-3

MARTINCOVÁ, Marta Nezamestnanosť ako makroekonomický problém Bratislava: Lura edition, 2002, 133 s. ISBN 80-89047-31-9

SOUKUP, Jindřich, Makroekonomie, 3. aktualizované vydání. Praha: Management press, 2018, 536 s. ISBN 978-80-7261-537-7

SPĚVÁČEK, Vojtěch, Transformace české ekonomiky, Praha: Linde, 525 s., 2002, ISBN 80-86131-32-7

SPĚVÁČEK, Vojtěch; ŽDÁREK, Václav a kol. Makroekonomická analýza – teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016, 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9

7.2 Elektronické zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Specifika hospodářského cyklu ve vybraných tranzitních ekonomikách 1990-2003, 2004 [cit. 2022-03-04] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/specifika-hospodarskeho-cyklu-ve-vybranych-tranzitivnich-ekonomikach-n-f1xb1zz23f>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Srovnávací analýza vývoje ekonomik České republiky, Slovenska a Rakouska. 2016, [online]. [Cit 2022-03-03] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/srovnavaci-analyza-vyvoje-ekonomik-ceske-republiky-slovenska-a-rakouska>

DÖVÉNYI, Zoltán. Transition and Unemployment - The Case of Hungary, 1994, [online]. [cit. 2022-03-03] Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41146181>

EUROSTAT, Národní Účty a HDP , 2015, [online]. [cit. 2022-03-03] Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=National_accounts_and_GDP/cs&oldid=258933#V.C3.BDvoj_HDP

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA, Jednotlivé fáze přechodu na hotovostní euro [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/slovakia/html/index.cs.html>,

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA, Výroční zpráva 2014, 2015 [online]. [cit. 2022-03-03] Dostupná z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/annrep/ar2014sk.pdf>

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR. Auditní kompendium [online]. [cit. 2022-03-02] Dostupné z: <https://www.eca.europa.eu/>

FRANK, Richard; OTRATA–Karol; MORVAY, Károl a spol. Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2003, 2004, [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=57152>

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, Ekonomiku pohání zahraniční kapitál [online], 1998, [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-944738-ekonomiku-pohani-zahranicni-kapital>

HUNGARIAN CENTRAL STATISTICAL OFFICE, Balance of payments, 2022 [online]. [cit. 2022-03-05] Dostupné z: https://www.ksh.hu/stadat_files/kkr/en/kkr0032.html

LEŠKA, Vladimír. Dostihne Slovensko své sousedy na cestě do Evropské unie?. Mezinárodní vztahy, 2000, 35.2: 47-61. [online]. [cit. 2022-02-22] Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/1259>

MAGYAR NEMZETI BANK, Annual report [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/en/publications/reports/annual-report>

MORVAY, Karol; OKÁLI, Ivan; ŠIKULOVÁ, Ivana a spol Economic Development of Slovakia in 2012 and Outlook up to 2014, 2013 [online]. [cit. 2022-03-03] Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/0621140008%2013%20Hospodarky%20vyvoj%20RS.pdf>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. Analýza konvergencie slovenskej ekonomiky [online]. [cit. 2022-03-03], 2011, Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/Lalinsky-Analyza_konvergencie_slovenskej_ekonomiky_2011.pdf

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. Výročná správa [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/vyroчна-sprava>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. Správa o menovom vývoji v SR v roku 2004 [online]. 2004, [cit. 2022-03-03] Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/archiv-publikacii/spravy-o-menovom-vyvoji>

OUTRATA, Richard; MORVAY, Károl a spol. Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2002., 2003 [online]. [cit. 2022-02-27] Dostupné z: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=180563>

PALETA, Tomáš, et al. Strukturální politika Slovenské republiky 1990–2005. [online]. [cit. 2022-02-23] Masarykovy univerzita, 2006. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2007-14.pdf>.

WORLD BANK, 2021 [cit. 2021–12–20]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/home>